

Социальнэ ыкIи экономикэ хэхъоныгъэхэр

Адыгэ Республикэм социальнэ ыкIи экономикэ хэхъоныгъэу 2013-рэ илъэсым ыкIи тызыхэт илъэсым пыкIыгъэ уахътэм ышыгъэр зыщызэ-фахысыжыгъэ, тапэкIэ пшэрылхэр зы-щагъэнэфэгъэ игъэкIотыгъэ зэхэсыгъо Правительствэр зычIэт Унэм тыгъуасэ шыкIуагъ. Ар зэрищагъ АР-м и Лышхъэу ТхыакIушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэжыагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, Къэралыгъо Советым — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шхъалэу Лылуужу Адам, Парламентым и депутатхэр, федеральнэ ыкIи республикэ къулыкIу зэфэшхъафхэм, муниципальнэ образованиехэм, чIыпIэ зыгъэлорышIэжыпIэхэм, предприятие-хэм япашэхэр, нэмыкIхэр.

Пстэумэ апэу социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэхэм афэгъэхыгъэу къэгущылагъ АР-м и Премьер-министрэ. КIымафэу кIуагъэм ом зэрарэу кыхыгъагъэхэм ащ игущылэ къащыригъэжыагъ. Ахэм ядэгъэзыжыын къулыкIу пстэури чанэу зэрэдэлэжыагъэр, игъом пстэури зэрэдагъэзыжыгъэр кыхыгъэ-

щыгъ, зерафэразэхэр кылуагъ. Арэу щытми, хуэгъэ-шлагъэм шыкIагъэу щылэхэр кызыригъэлэгуагъэхэм ащ кыкIыгъэ-тхыгъ, тапэкIэ ащ фэдэ зэрар кымыхыжыжыным джынепэ Iоф дашIэн фаеу зэрэщытым анаIэ тыраригъэдзагъ. БлэкIыгъэ илъэсымкIэ анахъ шхъалэхэм ащыщыгъ УФ-м и

Президент жъоныгъокIэ мазэм кышыгыгъэ унашъохэм ягъэцкIэн. Ар гъэсэнэгъэм, медицинэм, культурэм ыкIи социальнэ лъэныкъохэм афэгъэзагъэу Iоф зышIэхэрэм ялэжыапкIэ къэлэтыгъэным фэгъэхыгъагъ. Адыгеим ар апэрэхэм ащыщэу ыгъэцкIагъ ыкIи пстэумкIи сомэ миллиарди 4-рэ миллион 300-м ехъу пэлуигъэхъагъ. Экономикэм хэхъоныгъэу ышыгъэхэм, инвестицие проект зэфэшхъафэу щылэныгъэм щыпхырыщыгъэ хуэгъэхэм яшлуагъэкIэ ар игъом зерагъэцкIагъэм кыкIыгъэ-тхыгъ.

Анахъ шхъалэу зэшIохыгъэ хуэгъэхэм ащыщэу Правительствэм ипашэ зигугъу кышыгыгъэр кIэлэцIыкIу IыгыпIэхэм зерахагъэхъуагъэр ары. БлэкIыгъэ илъэсым ащ фэдэу чIыпIэ 1400-м ехъу атыгъ. Джыри мы илъэсым ыкIэм нэс ыкIи кыхъащт 2015-рэ илъэсым чIыпIэ 2513-рэ атIупщын гухэлъ яI, ащ пае республикэ бюджетым сомэ миллиони 150-рэ щыгъэнэфагъ. Джащ фэдэу 2011 — 2013-рэ илъэсхэм къаIоцI зэхэоным ищынагъо зилэ хуэгъэ псэупIэхэм зэкIэмкIи нэгырэ

661-рэ къачIащыжыгъ, ащ пае фэтэрыбэ хуэрэ унищ агъэу-цугъ, джыри нэгырэ 800-м ехъу унэжххэм къачIащыжынынэу псэупIэхэр агъэхъазырых.

Промышленностым, мэкIумэщ хызымэтым хэхъоныгъэу ашыгъэхэм къатегушыIэзэ, предприятиеу мы лъэныкъохэм чIыпIэ ин ащызыубытыгъэхэр, лъэхъаным кыздихырэ шыкIаIэхэр агъэфедэхэзэ хэхъоныгъэ инхэр зышыгъэхэр кыхыгъэщыгъэх, ахэм япашэхэм «тхъашуегъэ-псэу» къарилуагъ. Хэхъоныгъэхэм ямызакъоу, шыкIагъэу мы лъэныкъохэм джыри ялэхэми ягугъу кышыгыгъ. ГуцыIэм пае, кыхыгъэщыгъэхэм ащыщ былым-хуным хэхъоныгъэ зэрымшы-рэр, амылэжырэ чIыгъхэр джыри республикэм зэригъэхэр. Ахэм ядэгъэзыжыын мэкIумэщ хызымэтымкIэ Министерствэр нахъ чанэу дэлэжынэу афигъэпытагъ.

ЗекIоным изегъэушъомбгъу-нкли Iофхэм язытэт Премьер-министрэр къытегушылагъ. А лъэныкъом щылэжырэ пред-

приятиеу республикэм итыр 160-м зэрэнэсыгъэм, нэмыкI хэхъоныгъэхэри зэрэщылэхэм кыкIыгъэтыгъ, шыкIагъэхэми ащ фэгъэзагъэхэм анаIэ тыраригъэдзагъ.

— Хэхъоныгъэу ышыгъэхэмкIэ Адыгеим я 6-рэ чIыпIэр Урысыем щуобытыгъ нахъ мышIэ-ми, шлагъэу щылэм тигъэразэу тилофшIэн кышыдгъаIэ ху-щтэп, — кылуагъ АР-м и Лышхъэ доклад ужым иеплы-кIэхэр кыриIотыкIыхэзэ. — Джыри нахыбэу зэрэхэдгъэ-хъоштым, цIыфхэм япсэукIэ нахышлу зэрэтшIыштым зэкIэми тызэдэфэбэнэн фае.

Нэужым социальнэ лъэны-къом ыкIи медицинэм илофхэм языгъет афэгъэхыгъэу гуцылэхэр къашыгъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковамрэ псауныгъэр икъэу-хумэгъэным министрэу Мэ-ретыкIо Рустемрэ.

ХЪУТ Нэфсэст.

Сурэтхэр А. Гусевым тыри-хыгъэх.

Кавказ заом фэгъэхыгъэщт

Кавказ заор зауыгъэр илъэ-си 150-рэ зыхуэрэм ехъулэу республикэм щызэхашэрэ Iоф-тхъабзэхэм ащыщэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым Дунэе шIэныгъэ конференциеу «Адыги (черкесы) в историческом времени и пространстве» зыфилорэр щыIоцIт. Илъэсх хуэгъэу жъоныгъокIэ мазэм мы еджапIэм ащ фэдэ Iофтхъабзэ щырекIокIы.

Конференцием кIэщакIо фэ-хуэгъ тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, тарихымыкIэ, къэралыгъомрэ правэмрэкIэ кафедрэм ипашэу Къудаикъо Светланэ.

Iофтхъабзэр жъоныгъуакIэм

и 20-м университетым инаучнэ тхылъеджапIэ иеджэпIэ зал щыIоцIт. Конференцием кы-рагъэблэгъагъэх Темыр Кавказым ичIыпIэ зэфэшхъафхэм яшIэныгъэлэжыхэр. Ахэм анэ-мыкIэу Тыркуем ыкIи Итали-ем ащыщ шIэныгъэлэжыхэу Кавказ заом итарихъ илофы-гъохэм апылхэр къеблэгъэ-щтых. Темыр Кавказым щызэ-лъашIэрэ шIэныгъэлэжыхэу Шахрудин Гафуровыр (Чэчэ-нын), Ирина Горловар (Краснодар), Шэуджэн Эмилие (Мые-къуапэ) ыкIи нэмыкIхэм кон-ференцием докладхэр къыща-шыщтых.

Сихъу Гошнагъу.

Тигъэзетеджэ лъапIэхэр!

2014-рэ илъэсым иятIонэрэ илъэсныкъо кIэтхэгъу уахътэр макIо. Урысыем и Почтэ икъутамэу АР-м щылэм кышыгыгъэ кIэтхакIэхэр шъугу къэтэгъэкIыжыых:

52161-рэ индекс зилэмкIэ — **сомэ 892-рэ чапыч 62-рэ** (гъэзетыр тхъамафэм тфэ кыдэкIы).

B2161-рэ индекс зилэмкIэ — **сомэ 884-рэ чапыч 92-рэ.**

52162-рэ индекс зилэмкIэ — **сомэ 874-рэ чапыч 50-рэ.**

14289-рэ индекс зилэмкIэ — **сомэ 260-рэ чапыч 46-рэ** (гъэзетыр тхъамафэм зэ, бэрэскэшхо мафэм, телепрограммэр игъусэу кыдэкIы).

Мыекъуапэ дэт организациехэм **экземпляр 15-м** кышычымыкIэу кыратхыкIымэ, зы экземплярым ыосэщтыр **сомэ 200**. Ащ редакцием кIегъатхэх ыкIи афещэжы. «Адыгея-Интерсвязь» зыфилорэ организацием ищапIэхэу Мыекъуапэ дэтхэм илъэсныкъомкIэ кIэтхакIэу щырылагъэр — **соми 150-р** — къэнэжы. Гъэзетыр кызыратхыкIырэ киоскым ежэ-ежырэу чIахыжы. Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакцие дэжэ щыт киоскымы **соми 150-кIэ** тигъэзет шъушыкIэтхэн шъулъэкIыщт.

Шъуналэ тешъотэгъадзэ!

ЖъоныгъуакIэм и 15-м кыщегъэжыагъэу **и 31-м нэс** «Урысые Почтэм» акцие зэхещэ. А уахътэм кыкIоцI тигъэзет кызытхыкIыхэрэмэ шлухъафтынхэр почтэм къафигъэшъошэщт.

Редакциер

Шэжь мафэм ехьулэу

Кавказ заор зауыхыгэм ехьулэу мы мафэхэм республикэм иеджаплэхэм лoфтхьэбзэ зэфэшхьафхэр ащэклох. Ащ фэдэу еджаплэхэм сочинение-хэмкIэ ащызэнэкъокъугъэх. Районхэм ащитекIуагъэхэр етIанэ республикэ зэнэкъокъум хэлэжъагъэх. Ащ икIауххэр жьоныгуаклэм и 20-м зэфэхьысыжыштых. АтекIохэрэм щытху тхылхэр илэс еджэгъум икIаухым щыIэрэ «аужырэ одыджыным» ашаратыжыштых. Ащ даклоу еджаплэхэм зэлухыгъэ урокхэр ащэкIох, сэнэхьат зышарагъэгъотырэ гурит ыкIи апшэрэ еджаплэхэм

Кавказ заом епхыгъэ Iофыгъохэм ащатегушылэх, рефератхэр атхых, анахь сурэт дэгъу зышылштымкIэ зэнэкъокъух.

Гъэсэнугъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ Министерствэм иунашьокIэ гуманитар шIэныгъэхэм апылх институтым илофышIэхэр цыфхэм алукагъэх, лекциехэм къаджагъэх. Кавказ заом епхыгъэ зэхэмыфыгъэ Iофыгъохэм ахэр къатегушылэх. ШIэныгъэхэм защыхагъэхьорэ республикэ институтым тарихьымкIэ кIэлэегъаджэхэм апае щызэхашьэрэ курсхэми мы темэм чыплэшхо ащеубыты.

СИХЬУ Гоцнагу.

МэфэкIымкIэ фэгъушIуагъэх

Хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэорышIаплэу Адыгэ Республикэм щылэм илофышIэхэр Хэгъэгу зоохом иветеранэу, мы къулыкъум илэс пчъагъэрэ хэтыгъэу Софья Сосковам дэжъ щылагъэх. ТекIоныгъэр къызыдахыгъэр илэс 69-рэ зэрэхьугъэм фэшI ащ фэгъушIуагъэх.

Мы бзылфыгъэм щылэныгъэ гъогу гъэшIэгъон къыкIуагъ, нибджэгъушIу, ны, ныжъ. Хэгъэгу зоохом илэсхьан Приморскэ дзем хэтэу Къырым ишхьафитныгъэ фэбэнагъ. Лыхьужьныгъэ зэрихьагъэм къаралыгъо тын зэфэшхьафхэр къыкIэклауагъэх. Джащ фэдэу, хьыкум приставхэм якъулыкъу иветеран гъэшIуагъэу ар щыт.

Илэсыбэрэ хьыкум приставхэм ахэтэу С.Сосковам Iоф

ышIагъ, сыдигъуи исэнэхьат фэшъыпкъагъ, цыфхэм агурылуагъ, хэбзэгъэуцугъэм къыдилытэрэ лъэныкъо пстэури ежъ ышхьэкли, игъусэхэми агъэцэкIэным ыналэ тыригъэтыгъ, опытышхоу Iэклэлъыр ныбжьыкIэхэм альпигъэлэсыным пылтыгъ.

ТекIоныгъэр къызыдахыгъэр илэс 69-рэ зэрэхьугъэмкIэ мы бзылфыгъэ шIагъом къыфэгъушIуагъ ыкIи рзэныгъэ гушIэхэр къыпигохыгъэх хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу ипащэу А.Парфенчиковыр.

Хьыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу АР-мкIэ и ГъэорышIаплэу илофышIэхэр мы мэфэкI лъапIэмкIэ Софья Сосковам фэгъушIох, псауныгъэ пытэ ыкIи цыIэклэшлу илэнэу, джыри илэсыбэрэ къытхэтыну фэлъаох. **(Тикорр.).**

ЗЕКIОНЫР

Iошхьэмафэ фэгъэхьыгъ

Европэм ит къушхьэ пстэумэ анахь лъагъу Iошхьэмафэ фэгъэхьыгъэу ятIонэрэ тхылъ Къэбартэе-Бэлыкъар Республикэм икьэлэ шхьалэу Налщык къыщыдэкIыгъ. Тхылъым къыдэхьэгъэ къэбархэр зыугъоигъэхэр ыкIи зыгъэхъазырыгъэхэр Котляров зэшхьэгъусэхэу Викторрэ Мариерэ арых, ахэм ятхылъ тедзапл ары тхылъыкIэр къызыщытырадзагъэри.

Шъугу къэдгъэкIыжын томыбэ хьурэ тхылъэу «Покорение Кавказа» зыфаусыгъэр зэ-лъашIэрэ сериесу «Кавказ» зыфиIорэм хахьэу къызэрэдагъэкIырэр. Апэрэ томым Iошхьэмафэ апэу дэкIоенхэу зэрэхьугъэмрэ ар зыфызэшIокIыгъэ цыфхэу лыгъэшхорэ щэлагъэрэ къызхьафгъэхэм якъэбархэмрэ къыдэхьагъэх.

1829-рэ илэсым къыщегъэжъагъэу 1917-м нэс Iошхьэмафэ тэ тыхэгъэу ыкIи нэмыкI къэралыгъохэм ащышхэу нэбгыри 174-рэ дэкIоагъ. Ахэм ащышхь Адольф Купфер, Дуглас Фрешфильд, Флоренс Крофорд, Андрей Пастуховыр, Николай Динник, Виталий Сысоевыр, нэмыкIхэри. Илэс зэфэшхьафхэм къушхьэшыгъум нэсыгъэхэм ягукъэкIыжхэмрэ атхыгъагъэхэмрэ апэрэ тхылъым лъапсэ фэхьугъэх.

БэмышIэу къыдэкIыгъэ ятIонэрэ томым советскэ лъэхьаныр етыфэкIэ Iошхьэмафэ дэкIоагъэхэмрэ ахэм къушхьэу ишхьэфэу зрагъэшIагъэхэмрэ якъэбархэр къыдэхьагъэх. Пролетарскэ зекIонымрэ экскурсиехэмрэ я Обществэ

и Темыр-Кавказ къутамэ экспедицие зэфэхьысыжъэу ышIыгъагъэхэр тхылъым къыхиутыгъэх. Ахэр В.А. Еланчик ыкIи Н.Ф.Ти-зенгауз ялофшIагъэу «На высочайшую вершину Кавказа» зыфиIорэм тыхыгъэх, а тхылъыр 1930-рэ илэсым къыщегъэжъагъэу тыхэгъэу къыщытырадзэжыгъэп.

ЗэлъашIэрэ урыс ыкIи советскэ географэу, «К ледяным полям Эльбруса», «От Казбека к Эльбрусу», «Эльбрус» зыфиIорэ тхылхэр я 20-рэ лIэ-шIэгъум зытхыгъэхэу С. С. Анисимовым ялофшIагъэу «Поход на Эльбрус» зыфиIоу 1936-рэ илэсым къыщегъэжъагъэу къыдамыгъэкIыжыгъэри ятIонэрэ томым щыплээгъушIт.

УаджэнкIэ гъэшIэгъоных Виктор Корзун итхыгъэхэу «Три года на Эльбрусе» (1936-рэ илэс), «Эльбрус» (1938-рэ илэс)

и 15-м, къушхьэу икьохьаплэкIэ щылэ шыгъум дэкIоагъагъ ыкIи Iошхьэмафэ ышыгуитIуи кIымафэу «зыштэгъэ» апэрэ урыс альпинистэу хьугъагъэ.

Альпинизмэм иветеранэу

В.Ф.Кудиновым илофшIэгъэ инэу, энциклопедием фагъадэу, «Эльбрусская летопись» зыфауагъэмкIэ тхылъыр авторхэм къаухыжы. Тхыгъэхэм анэмыкIэу сурэтыбэ охьтэ зэфэшхьафхэм Iошхьэмафэ щытырахыгъэхэу тхылъым дэтых. Ахэм сурэтышIхэм ялофшIагъэхэри, къушхьэ дэкIоеным лъэгъо шхьаф щыпхырызышыгъэ цыфхэм ясурэтхэри ахэтых.

Котляров зэшхьэгъусэхэр Iошхьэмафэ фэгъэхьыгъэ ящэнэрэ тхылъым икьыдэгъэкIын фежъагъэх.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

Сурэтым итыр: **Iошхьэмафэ апэ дэкIоагъэгъэ альпинистэу Андрей Пастуховыр.**

зыфиIохэрэм. Ар, Александр Гусевыр игъусэу, кIымафэу, 1934-рэ илэсым ищылэ мазэ и 17-м Iошхьэмафэ апэрэу дэкIоагъагъ. Илэс тешIагъэу, къыкIэлъыкIорэ щылэ мазэм

Зыщемыжагъэхэм щынагъор къащыфыкъокIыгъ

ЖьоныгъокIэ мазэм и 11-р къызщыхьашт чэщым къалэу Краснодар дэт шхапIэхэм ащышхэу «Мастер-пицца» зыфиIорэм нэгурыхьохэр ялэхэу, шхьарыхьонхэр ащыгъэхэу, пхьэхэмрэ арматурэхэмрэ алыгъэхэу нэбгырэ пшIы пчъагъэ чIэхьагъ ыкIи ар зэхакъутагъ. Джащ фэдэу бзэджашIэхэр травматическэ IашэкIэ шхапIэм ыкIоцI щыуагъэх, чIэхьаплэм Iут автомобилъри зэхакъутагъ. Полицием илофышIэхэр къызыщысыгъэхэ уахьтэм бзэджашIэхэм загъэбылтыжыгъэхэагъ.

«Югополисым» къызэритырэмкIэ, бзэджашIэхэр нэбгырэ 40 фэдиз хьуштыгъэх. ШхапIэм чIэсхэм ащышхэм шьобж зэфэшхьафхэр атырашагъэх. Iэпылэгъу арагъэгъотымэ ашIоигъоу медицинэм илофышIэхэм зафэзыгъэзагъэр нэбгыри 7. КъыкIэлъыкIорэ пчэдэжыым Адыгэкъалэ щышхэу илэс 25-рэ зыныбж Iэшынэ Тимур сымэджэщым ашагъ. Ащ ышхьэ шьобж хьылъэ

хэр тырашагъэхэу къычIэкIыгъ. Елбэтэу кIалэр операцияе ашIыгъ, ау ыпсэ ытыгъ.

— Тимур Адыгэкъалэ исымэджэщ иреанимацие къэмынэхьэжъэу илэыгъ, — къыфиIотагъ «Югополисым» ащ илахьылэу Iэшынэ Нигулэ. — ЖьоныгъокIэ мазэм и 13-м ащ изытет нахь дэи хьугъэ, и 14-м ищылэныгъэ ылухыгъ.

Мы къэбарыр социальнэ хьытыуэхэм псынIкIэу къарыхьагъ ыкIи лъэпкъ нэшанэ хьугъэ-шIагъэм илагъэу ары бэмэ зэралорэр. Кавказ ис цыф лъэпкъхэм ягъэкIодын фэгъэхьыгъэ гушIэхэр шхапIэм чIэбэнагъэхэм къалоштыгъэу къэбархэр щылэх.

БзэджашIэхэм якъэгъотын полициер ыуж ит. «Хулиганство» зыфиIорэ статьямкIэ уголовнэ Iоф къызылуахыгъэу щытыгъ. Ащ тазырэу сомэ миллионым нэс е хьапсэу илэс 7-м нэс къыдэлытэ. Джы нэмыкI статьякIэ уголовнэ Iоф къызылуахышIт.

ШхапIэм къыщыхьугъэм тыхыгъэ видеом щыщ пычыгъу, Youtube зыфиIорэм кIыхыгъ.

Жьоныгъуаклэм и 15-р — унагъом и Дунэе маф Унагъо умышъоу къуаджэ ухъущтэп

Мы гушылэжъым нафэ къешы адыгэхэм сыдигъуи унагъом мэхъанэшхо зэрэратырэр. Джы-

илээси 6-м нэсыфэ лээзгъу уцэу врачхэм ахэм къафырат-хыкыхэрэр ыпклэ хэмылэу

сым ишылэ мазэ и 1-м къы-щегъэжъагъу зэрафатлупщырэр. Ар унагъохэмклэ лэпылэгъушлэ зэрэхъурэр бэмэ къыхагъэщы. 2013-рэ илээс закьор пштэмэ, республикэ бюджетым щыцэу сомэ миллион 47-м ехъу пэлухагъ «ны мылкъум» хэгъа-хъоу фашырэм.

Мы тхыгъэм къыщытпчъын тлэкълэп социальнэ лэпылэгъоу сабийхэр зыплурэ унагъо-хэм къэралыгъом аритырэр эклэ, ахэр бэу зетефыгъэхэш, лэаныкыуабэхэм япхыгъэхэш. Ау клэклэу къэтлон 2013-рэ илээс закьом мазэ къэс са-

хэм яплунклэ гъэхъэгъэшлурэ зеришылэгъэхэм пай» зыфилорэ Дипломырэ Щытху тамыгъу «Материнская слава» зыцлэмрэ ны хъупхъэхэу ахэр къэзы-лэжыгъэхэм зэраратыхэрэр. Сабыи 6 ыкли ащ нахыбэ къы-

аклыгъу зэтыгъо ахъцэ лэпы-лэгъур.

Урысые Федерацием шагъэ-нэфэгъэ тын лэплэу «Родительская слава» зыфилорэр Адыгеим щыпсэурэ унэгъуищы-мэ къафагъэшшоагъ: Шэуджэн районымклэ — Батмытхэм, къа-лэу Мыекъуапклэ — Панков-хэм ыкли Мыекъопэ районымклэ — Соловьевхэм.

Щылэныгъэм гушлуагъуи къы-ныгъуи щызэгол. Сабий пплу-ныри лэшлэхэп мы лээхъаным. Ау а зэптэуи къамыгъэщы-нэхэу яунагъохэр агъэпытэнхэм, ясабийхэр гъогу тэрэз тырагъэ-уцонхэм мыпшъыжъу пыл ны-тыхэм щытхур яфэшлуаш, лы-тэныгъи ахэм къалэжы. Уна-гъом и Мафэ фэшл тафэгъушлэ тиреспубликэ щыпсэурэ пстэ-уи ыкли тафэлъало ныжъ-тыжъ-хэм ашлэгъэ унагъохэр ныбжы-клэхэм агъэдэхэнхэу, къауху-мэнхэу, агъэбэгъонхэу, лэпкъым ищытху алэтынэу.

ЖАКЪИМЫКЪО Аминэт.

2013-рэ илээс закьор пштэмэ,
республикэ бюджетым щыцэу
сомэ миллион 47-м ехъу
пэлухагъ «ны мылкъум»
хэгъахъоу фашырэм.

быйбэ зэрыс унэгъо 4013-мэ ащаплурэ нэбгырэ мин 54-м ехъумэ ахъцэ лэпылэгъу зэраратырэр.

Унагъор пытэным, республикэм демографиюм ыпэныкы-клэ илэ политикэр гъэцэклэгъэ-ным фэлорышлэрэ лэфыгъохэм ащыт тын лэплэхэу «Сабий-

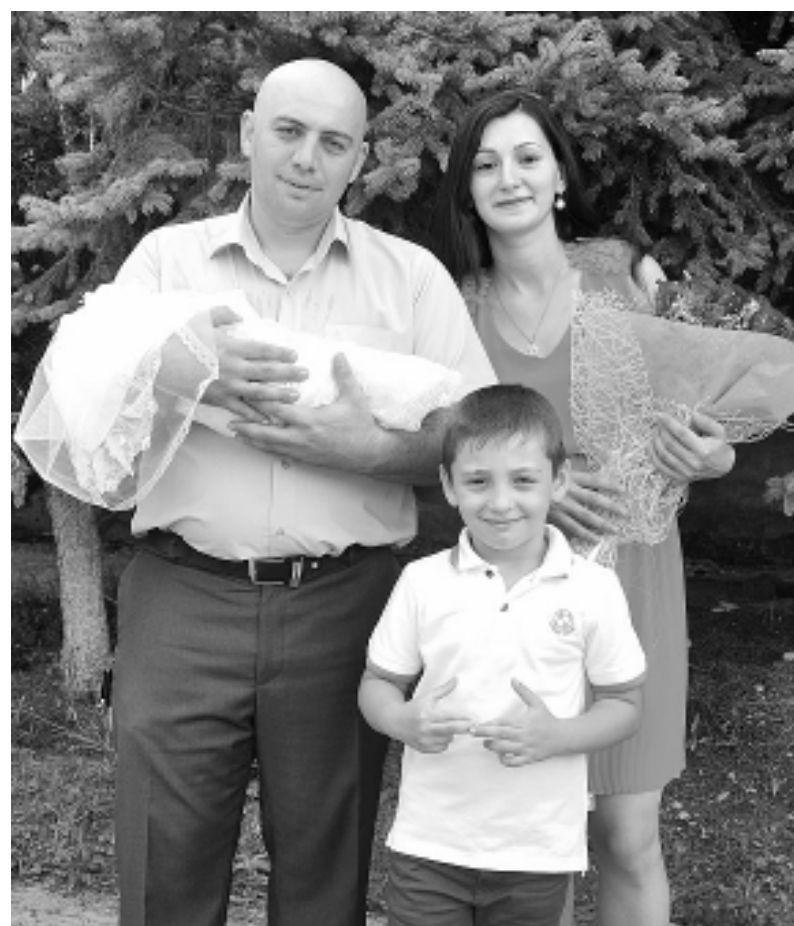
зыфэхъугъэу ыкли плуныгъэ тэрэз ахэм языгъэгъотыгъэу Адыгеим щыпсэурэ бзылфыгъэ 38-мэ Щытху тамыгъу «Ма-теринская слава» зыфилорэр аратыгъ, сабыи 4 ыкли ащ ехъоу къызыфэхъугъэу, зыплу-гъэхэ нэбгыри 102-мэ диплом-хэр афагъэшшоагъ. Ахэм

рэ лээхъани, лэпкъым ыцлэ зыхырэ къэралыгъо тилэ зы-щыхъугъэми, ар (къэралыгъор) пытэным, хэхъоныгъэ ышлынм фэшл унэгъо пытэхэр, сабий-хэм яплун аклучи яамали чэчи мафи фэзыгъэлорышлэхэрэр на-хыбэ хъунхэ зэрэфаер къагу-рылосэ, яамал къызэрихъэу ахэм аналэ атырагъэты, са-бийхэм лэпылэгъу афэхъунхэм фытегъэлпсыхъэгъэ республикэ ыкли ведомственнэ програм-мэ зэфэшъхъафхэр аштэх, щылэныгъэм шагъэцэклэжы.

Сабыибэ зыплурэ унэгъо 4601-рэ мы лээхъаным тирес-публикэ щэпсэу. Республикэ бюджетым къыхэкълэрэ мыл-къумклэ ахэм лэпылэгъу зэра-фэхъухэрэм ащыт коммунальнэ фэлорышлэхэм ауасэу атырэм процент 30, гъэстыныпхъэу ащэфырэм тефэрэм илахъ къа-зэрафарагъэгъэзэжырэ, джащ фэдэу клэлэцыкыхэм аныбжэ

къазэраратырэр, общественнэ транспортым ыпклэ еджаклохэм зэрамытырэр, нэмыклэхэри. Мы зигугъу къэтшыгъэ лэаныкыохэм ащ фэдиз мылкъу апэлумыхъэу загъорэ къытцэхъуми, уегуп-шысэмэ, ари маклэп. Мары 2011-рэ илээсым къыщегъэжъа-гъэу республикэ бюджетым къыхахысэ зэтыгъо ахъцэ лэпылэгъу араты чыплэ къин иуцогъэ унэгъо ныбжыклэхэм (зэшъхъэгъусэхэу зыныбжэ илээс 35-м емыхъугъэхэм), унэгъо имыкыхъу сабийхэр зыплухэрэм. Илээси 3-м къы-клоцл ащ фэдэ лэпылэгъу къы-клэлэу гъэ унэгъо 81-м сомэ мин 860-рэ аратыгъ.

Пстэуи тэшлэ федеральнэ бюджетым къыхэкълэрэ мыл-къоу «ны мылкъуклэ» заджэ-хэрэм тиреспубликэ сомэ мин 50 хигъахъозэ ящэнэрэ сабий-е ащ къыклэпкъыкыхэрэр къы-зыфэхъухэрэм 2012-рэ илээ-

Урсэкъомэ яунагъу.

Цыфым иакъыл къаклоу псэу зыхыкълэ, пшъэрылэу зыфигъэ-уцужырэ маклэп: гъэсагъэ хъунэу, шлэныгъэ зэригъэгъоты-нэу, лэфшлэплэ дэгъу луханэу,

ау ахэм анахъ шъхалэу зы-клэхъопсырэр унэгъо зэкълужэ-ышлэнэу, псэогъоу къыфэхъу-рэм гурылоу ящылэныгъэ зэдэ-гъэшлэнэу ары. Унагъоу узэ-

Узэгурьлэныр — насыпыгъ

рысым мэхъанэшхо ил, ащ илэпылэгъу зэхэмышлэ зыхыкълэ, щылэныгъэм къыщыожэрэ къы-ныгъохэр зэшлохыгуае мэхъу.

Мы тхыгъэм сыкъызыщытегу-щылэ сшлэгъо унагъом исхэм ахэр эклэ дэгъоу къагурэлэ. Урсэкъо Рустамрэ Саидэрэ 2006-рэ илээсым лэныгъом и 23-м псэогъу зэфэхъугъэх.

— Пшъэшъэжыер зыдакълэ нахъ къын ыпэгуоу къысцэхъу, — ело Саидэ. — Нэмыкл уна-гъоу узэрыхъагъэм хабзэу илпыр пшлэрэп, ахэр эклэ уакырылпысэ зэбгъэшлэжынкхэ фае. Сицыкълугъом щегъэжъагъэу сянажэ «Узэхъэрэ унагъом унашъоу илэмклэ упсэун фае, о узэсэгъэ шыклэр ахэплъхъа-нэу уфемыжэ» зэрилощтыгъэр сыгу изгъэлэ зэпытыштыгъ.

Цыфым шъхъэгъусэу къы-хихыштым бэклэ елэтыгъ ищылэныгъэ зыфэдэщтыр, ина-сып къырыкълэщтыр, ау зэп-сэогъу зэфэхъугъэхэм ны-тэу ялэхэр къызэрафыщытхэми мэхъанэшхо ил.

— Сигуащэ лэшэу сыфэ-раз, — къелуатэ Саидэ. — Апэрэ лэбэкъу мы унагъом

къызысыздагъэм щегъэжъагъэу сыгу хэкълэ гушылэ къысылуа-гъэп. Гуклэгъоу къысфилыгъэр гъунэнчъэу къысшлэшлы. Зыг-рэклэ сызэрэзеклощт шыклэр сымышлэ зыхыкълэ, мэкъэ шъа-бэклэ эклэ къысфилуатэщтыгъ, къысыгъэлэгууштыгъ.

Рустамрэ Саидэрэ янахыж-хэм зэфыщытыклэу ялэм, зэгурь-лэныгъэу азыфагу илэым кырылпыхъэзэ, ахэр ящысэте-хыплэхэу джы зэрыгушхонхэ алэахыт унэгъо зэкълужэ цыклоу ялэр ашлагъ. Илээси-щырэ луи шлэ къахэмыклэу зызэхэсыхэ ужым илээситлэ зыныбжэ шъэожые цыклур ялэу ныбжыклэхэр унэгъо шъхъаф хъугъэх.

— Тахэкылгъэу тызэрэпсэ-урэм пае ахэр упчлэжыгъэу тымышлэу къыхэкылгъэп, — ело Саидэ. — Рустам ятэ фэдэу псэолэшлэу лэф ешлэ. Ащ лэфшлэным ехылылэгъэ упчлэ горэ илэ зыхыкълэ, апэу зэ-уаллэрэр ят. Сэри унэгъо хызмэтымклэ сызэупчлыжырэ сигуаш ары. Сызыхэс лэахъом шлу сызыгъэлэгууштыгъэри, лы-тэныгъэ къысфязыгъэшлыгъэри

сигуащэ игулыт, игуклэгъуныгъ.

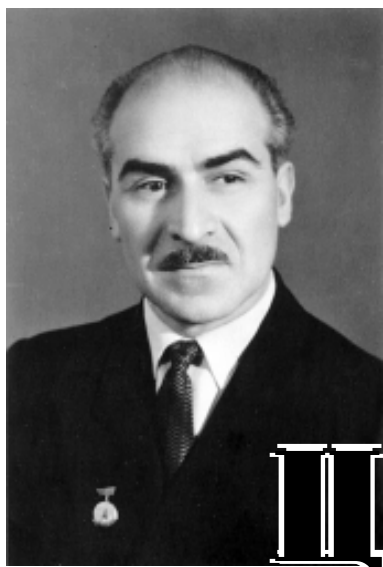
Урсэкъомэ яунагъо зэкълужэ ныбжыклэ, илээси 8 хъугъэ нылэп зызэдэпсэурэр. А уахъ-тэм къыклоцл зэшъхъэгъусэхэр къыныгъохэм арихылылэхэуи къыхэкылгъэ, ау ныбжыкылтлэу зэгурьлэныгъэу, лэытэныгъэу азыфагу илэым кыуачлэ къа-хелъхъэ сыдигъуи. Гумэкылгъо горэ апэ къифагъэмэ, ыкылб пытэу ишъхъэгъусэ зэрэдэтыр тлэми зыцагъэгъушпагъэп.

Зэшъхъэгъуситлэу сабий цыкылитлэу зэдэгъотыгъ: Аслъанэ мыгъэ еджаклэм члэхъанэу зегъэхъазыры, ятэ фэдэу ари псэолэшлэ лэзэ хъуным клэ-хъопсы, ышыпхъу цыклоу Гу-нэс мэзибгъу ыныбжэ. Пшъэ-шъэжые нэхъ-гушху цыклур уинэплэгъуу къызыфэкълэ, ушы-мыгушлукълэ лэахырэп.

Урсэкъо Рустамрэ Саидэ-рэ гъогу дахэу къыхахыгъэм тетхэу ягъашлэ къахыныуэ, нахыжыхэр ящысэтехыплэу къызэрэтэджыгъэхэм фэдэу ежъхэми ныбжыклэхэр акы-рылпыхъэу, сабий цыклоу аплу-хэрэр гъэсагъэхэу, унэгъо зэ-гурьлоу тишъолпыр исхэм ащышхэу ящылэныгъэ къагъэ-шлэнэу тафэлъало.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнай.

Апэрэ адыгэ режиссерэу, актерэу, РСФСР-м искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу, АР-м инароднэ артистэу Ахэджэго Мэджыдэ кызыхыгуьэр непэ ильэси 100 мэхьу

Цыфышхо- хьишъ, Іэпэлас

ГьашІэр! Ар чэщи мафи гьэл-сэф имылэу макло. Цыфыми, Тхьэм кыгыгъашыгъэ пстэуэм зэу ащыщэу, щыІэныгъэ пшъэ-рылбыбэр итэмэрыхьэу, уцуи, тЫси илэл: гухэлтыбэ гьогухэр реклукІых, шлоигьом клэ-хьопсэу ыкІи лыгулэу.

Гьогухэр кІыхьэх — клакох, чыжыэх — благъэх, кыных — псынклэх, занклэх ыкІи кьэ-гъээз-кьэщых... Ухэтми Тхьэр кызыэрэпфэуэс! Джащыгъум уилыагъуи зэфэщт, уиилъэсхэри байщтых, уишлагъи бэгъошт. Іунэ-Іунэу зэхэлъ щыІэныгъэр клэзы-гъэнчъэу ыухъумэу, иилъэсхэр шлокъабылэу, имэфэ мурад пэпчъ гушугагъо хигъуатэу, илэпкъ, цыфхэм апае дэха-гъэр, шІур ылэжъэу шылагъ **Ахэджэго Мэджыдэ Шъалихъэ ыкьор**. Сэ насыпыгъэу зыфэ-сэлъытэжы, журналист сэнэ-хьатымклэ ІофшІэныр езгъэжъэ-гъакІэу (1996-рэ ильэсым иб-жыхъэ мазэ), ащ сылукІэнэу зэрэхьугъагъэр. СиофшІэн анахъ кьэзгъэголурэр цыф гъэшІэ-гъоныбэм узэрафищэрэр ары: нэбгырэ пэпчъ сурэт-тхыпхъэ-жыиу, ныбжырэу гум кьенэ, ныбджэгъу хьалэлэу зыщы-чыклагъэм гьусэ кыпфэхъу, кыиотэ.

Зэоуж ильэсхэм адыгэ те-атральнэ искусствэм хэхьо-ныгъэу ышыгъэхэр апэрэ адыгэ профессиональнэ режиссерэу,

джэу Псэйтыку кызыхыгуь. Исабыиго-клэлэцЫкІугъом кы-щегъэжъагъэу адыгэм ишэн-хабзэ ыкІи илэпкъ мэкъамэ-хэм алыплъэщыгъ, зыфашъ-щыгъ. Мэджыдэ янэ пшынэм дэгъоу кырыгъаощыгъ, а пшы-нэ мэкъэ жьынчыр ары ыгу зыпхъуатэу зылэтыщыгъэр. Ахэджагохэм яхьакІэщыпчъэ ре-нэу зэлухыгъагъ, ащ пчыхъа-

шырэ спектаклэхэм, концер-тхэм сыригъусэу бэрэ саригъэ-плъыщыгъ. Ащ дэжыи ильэ-си 9 нылэп сыныбжыгъэр, щыІэныгъэр дэхэгъабэу зэрэ-зэхэлъыр исшыкІынымклэ амал дэгъухэр згъотыгъагъэх. Фа-бричнэ-заводской ильэсибл еджа-плэм урысыбзэмрэ литерату-рэмрэ Елена Уруаевам щыси-гъашІэщыгъэх. Ар клэлэегъэджэ дэгъугъ, гъэсэнныгъэ-пІуныгъэр лъэныкыуабэклэ зэрэтигъэгъо-тыщтым дэшъхьахыщыгъэп. Драматическэ, хореографическэ,

Немирович-Данченкэм ярепети-циехэм ахэлплъэ, зегъасэ.

Ахэджэго Мэджыдэ шІэныгъэ-гъэсэнныгъэ дэгъу илэу Мые-кыуапэ 1940-рэ ильэсым кьэкло-

«Возмездие» (Дж. Джагупэ) урыс труппэм щагъэуцугъэх.

1958-рэ ильэсым адыгэ труп-пэм илофшІэн зеублэжыи, твор-ческэ клочлабэ спектаклэхэу

1936-рэ ильэсым театральнэ искусствэм и Къэралыгъо институтэу А. Луначарскэм ыцэ зыхьырэ ирежиссер факультет чІэхъэ. ЗэлъашІэрэ режиссерхэу Н. Горча-ковым, А. Поповым, В. Сахновскэм рагъэджагъ.

жыгъ. А. Корнейчук ипъесэу «Платон Кречет» зыфилорэ спек-таклыр апэрэу Адыгэ лъэпкъ

«Псэлъыхьохэр» (Е. Мамый), «Зауркьанрэ Заурхьанрэ», «Ны Іушым ыпхъу» гъэуцугъэнхэм атыригъэкІодагъ. **Ахэджэго Мэджыдэ Адыгейм итеатрэ ис-кусствэ икьэжъэпІэ-ублапІэ** щытыгъэ цыф гъэсэгъэшху, лъэпкъ искусствэм осэшІу фэ-зышІырэ режиссерыгъ, ышъ-хьэклэ роль 70-м нахьыбэ кы-шыгы, театрэр зылэтыгъэ Іэп-Іас, ІофышІэкІошху, ар зэлъа-зы-гъэшлагъ, лъэпэ мафэ езгыгъэ-шыгы. Сценэм пае ежъ ады-габзэклэ зэридзэкІыгъэх Гого-лым и «Ревизор», Бомарше ипъесэу «Женитьба Фигаро» ыкІи Шиллер и «Коварство и любовь».

Мыхэм анэмыклэу, искусств-вэр зэлъагыгъашІэу, статьяхэр, рецензиэхэр ытхыщыгъэх, кыхиуыщыгъэх. Ахэджагор ренэу Адыгэ хэкум икульту-рэ шылаклэ ыгузэгупІэ итыгъ, 1957-рэ ильэсым Адыгейр Урысыем зыхьагъэр ильэс 400 зэрэхьугъэм фэгъэхыгъэ мэфэкІышхор гъэхъазырыгъэным ишыпкыуэ хэлэжъагъ, ащ ип-рограммэ ихудожественнэ Іэшъ-хэтетыгъ. Театрэм готэу об-щественнэ Іофыбэ ышІэзэ кырыкІуагъ. Цыфхэм лытэ-ныгъэ, цыхъэ фашІэу зэрэщы-тым ишыхъатэу, мызэу, мытІоу хэку Советым идепугатэу ха-дзэу хьугъэ, партием и Ады-гэ хэку комитет хэтыгъ.

Хэгъэгум, хэкум, лъэпкъым, цыфхэм апае шлоу ылэжыгъэм кьэралыгъо тынхэр кыкІэлъы-кІуагъэх — **Лениным ыкІи Лэ-жъэклэ Быракъ Плъыжыи яорденхэр, медальхэр**. Ахэджа-гом ифэшъошэ ытхыщыгъэх — **РСФСР-м ис-кусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшху, АР-м инароднэ артист**.

Театрэ энциклопедием апэ-рэ адыгэ режиссерэу лъэпкъ культурэм зилахъ ин хэзыл-хьагъэм ехьыллэгъэ тхыгъэ дэт.

1976-рэ ильэсым Ахэджагор Подмосковьем кІуагъэ. 1983-рэ ильэсым Москва ыпхъоу Лие дэжъ клэжыгъагъэ ыкІи щып-сэгъ. Амал илэ зэрэхъоу Ады-гейм кьаклэщыгъ, щыІэщыгъ, щыгупсэфыщыгъ, 2012-рэ ильэ-сым идунай ыхъожыгъ. Ахэ-джэго Мэджыдэ иунагъо ис-хэр зэкІэ — ишъхьэгъусэгъэу Юлия Александровнари (РСФСР-м изаслуженнэ арти-сткагъ), ыпхъоу Лие — РСФСР-м изаслуженнэ артистк ыкІи Уры-сыем инароднэ артистк, ып-шъэклэ кызыэрэтІуагъэу, ежъ Ахэджэго Мэджыдэ — режиссер ин, артист цІэрылу, цыфышхо-хьишъ, Іэпэлас — Хэгъэгум, лъэпкъым афэшъыпкыагъ.

Жьоныгуаклэм и 15-м, 2014-рэ ильэсым Ахэджэго Мэ-джыдэ Шъалихъэ ыкьор кы-зыхыгъэр ильэси 100 мэхьу. ШІушІэгъабэ зилэ лы гъэсэгъэ иныр зыщыщ адыгэ лъэпкъым илэпІ, щыгъупшъэщтэп, егъашІо. **МАМЫРЫКЪО Нуриет.**

Ахэджэго Мэджыдэ Шъалихъэ ыкьор жьоныгуаклэм и 15-м, 1914-рэ ильэсым Тэхьутэмыкьое районым ит кьуаджэу Псэйтыку кызыхыгуь.

а лъэхъаным ГИТИС-м ирежис-серскэ факультет кьэзыухыгъа-гъэу Ахэджэго Мэджыдэ Шъа-лихъэ ыкьом ыцэ клэрыпчын умылэкІынэу епхыгъэх. Лэ-шІэгъу плланэм кыкІоцІ Мэджы-дэ театрэм исценэ спектакли 120-рэ фэдиз щигъэуцугъ. Ахэм ащыщых Н. Погодиным ипъе-сэу «**Кремлевские куранты**», ащ Сталиным иобраз ежъ Ахэ-джагом кызыэрэщышыщыгъэр еплъыгъэ кьэлэдэсхэм джы кызынэсыгъэми ащыгъупшэрэп. К. Симоновым иеу «**Русский вопрос**», А. Корнейчук ытхы-гъэу «**Платон Кречет**», Б. Шоу иеу «**Лондонские трущобы**», А. Софроновым ипъесэу «**Стря-пуха**», Л. Толстым иеу «**Анна Каренина**», ахэм анэмыкІхэрэри репертуарым хигъэхьагъэх. Ахэ-джэго Мэджыдэ опереттэхэу «**Жрица огня**», «**Веселая вдо-ва**», «**Баядерка**» зыфилорэхэрэри ыгъэуцугъэх. Непэ кьэсыжы-гъэу режиссер Іэпэласэу Ахэ-джагом Іоф зыдшІлэгъэ спек-таклэхэу «**Хьапапэрэ Хьачы-кэрэ**», «**Ны Іушым ыпхъу**», «**Зауркьанрэ Заурхьанрэ**» ягугъу цыфхэм ашыжыи.

Адыгэ драматургхэм япъе-сэхэм афэшъхьафэу, урыс клас-сикмэ ыкІи Къошъаплэм итхьа-инмэ япроизвениехэм Іофышхо Ахэджагом адишлагъ ыкІи ахэр кызыэрэдэхьугъэхэр нафэ. Непэ Лъэпкъ драматическэ театрэм игугъу дахэкІэ ашы хьумэ, ар зышІушлагъэу алытэрэр теат-рэм фэклорэ апэрэ лъагъор пхы-рызыщыгъэу Ахэджэго Мэджыд ары.

Ахэджэго Мэджыдэ Шъа-лихъэ ыкьор жьоныгуаклэм и 15-м, 1914-рэ ильэсым Тэхьутэмыкьое районым ит кьуа-

пэрэ цыфыбэ кызыщызэлукІэ-щыгъ: кьэбархэр, пшысэхэр, таурыхыжыхэр, тхыдэжъхэр, хьугъэ-шІэгъэ гъэшІэгъонхэр кышалауатэщыгъэх. Ау ежъ клэлэцЫкІум анахъ ыгу кы-нагъэхэр адыгэ лыхъужь ордэ-хэу ятэшым ыкІи нэмыкІхэм кьалэщыгъэхэр ары. «Кьоджэ-бэрдыхъо Мыхьамэт», «Хьатх я Кьоклас», «Ощнэлу зау», «Нарт Шэбатныкьо иорэд», «Айдэмыр-кьан», нэмыкІхэри. Джауштэу лъэпкъ искусствэм ильэшыгъэ-дэхагъэ апэрэу зехишлагъ.

Псэйтыку кьуаджэр Пшызэ Іушъо клэлырысыпэу, псыхъом узэриклэу, кьэлэшхоу Краснодар удахъэу щыт. Кьоджэдэсхэм кьалэр яклонлагъ, ежъ Мэджыди искусствэ иным апэдэдэ зыщы-фэнэлосагъэр Краснодар ары.

— ШІэныгъэ-гъэсэнныгъэ гьог-гум сытэхъанымклэ фэлэклы-щтыр зэкІэ сянэшэу Сэхьутэ Ибрахымэ кысфишлагъ, — кысфилотэагъ Мэджыдэ. — Совет хабзэм илэхъан, 1922-рэ ильэсым, гьунэгъу станицэу Ма-рыинскэм иублэпІэ еджаплэ сычІэхьагъагъ. Ащ ильэсрэ сыщеджагъэу, урысыбзэр нахъ

музыкальнэ, библиотечнэ кру-жокхэу еджаплэм щызэхэщэгъа-гъэхэм сахэлажъэщыгъ. Клас-сиблыр кызысысэхым, Красно-дар дэтыгъэ мэкъумэщ техни-кумым сычІэхьагъагъ ыкІи кьэ-сылухыгъагъ. 1934-рэ ильэсым щегъэжъагъэу 1936-рэ ильэсым нэс адыгэ гъэзетэу «Колхоз бы-ракым» илитературнэ ІофышІэу сыщытыгъ. А лъэхъаным лъэ-шэу щэчыгъуаеу щытыгъ, зэкІэ цыхъамыш «щыбзэ нэдым» клэ-гъэкІыщыгъ. Лажыи-хьакыи зи-мылэ цыф гъэсэгъабэ зыщагъэ-кІодыгъэ охьагъ, а пстэумэ кьа-хэкІэу, гъэзетым урилофшІэныр пшъэдэкІыж ин зыхэлъыгъ. — Зы хэзыгъэ, щыгъупшэ имылэу ышъхъэ кырыкІуагъэр непэм фэдэу кылуатэщыгъ Ахэджа-гом.

Лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ бы-ракъ» зыфалэщыгъэм кьэбар-хэмклэ ыкІи зэдзэкІын Іофымклэ отделхэм афэгъэзэагъэу, хэку радиоом илофшІэу илэсцитІо щытыгъ. Мы ильэсхэм клалэм ыкІуагъэ апэрэу ныбжыкІэ

Зэоуж ильэсхэм адыгэ театральнэ искусствэм хэхьо-ныгъэу ышыгъэхэр апэрэ адыгэ профессиональнэ ре-жиссерэу, а лъэхъаным ГИТИС-м ирежиссерскэ факуль-тет кьэзыухыгъагъэу Ахэджэго Мэджыдэ Шъалихъэ ыкьом ыцэ клэрыпчын умылэкІынэу епхыгъэх. ЛэшІэгъу плланэм кыкІоцІ Мэджыдэ театрэм исценэ спектакли 120-рэ фэдиз щигъэуцугъ.

театрэм щегъэуцугъ. Еутых Ас-кэр идрамэу «**Разорванные цепи**» зыфилорэр ГИТИС-м иады-гэ студие истудентхэр хигъэ-лажъэхы ыгъэуцугъагъ. Ау Хэ-гъэгу зэошхор кьэжыи, гухэлъ пстэури щигъэзыагъ. Артист-хэм янахьыбэр заом кІуагъэ, кьэзымыгъэзэжыгъэри макІэп.

Зэо ужым Адыгэ хэкум Ахэ-джэго Мэджыдэ кьэклэжыгъ, театрэм илофшІэн ригъэжъэ-жыгъ. А лъэхъаным хэку те-атрэм урыс труппэр ары илагъэр, лъэпкъ кадрэхэр зэримыкыу-хэрэм кыхьэкІэу, адыгэ труппэм Іоф ышІэщыгъэп. Мы уахътэм режиссерэу Ахэджэго Мэджыдэ спектаклэхэу «**Жди меня**», «**Русские люди**» (К. Симоно-вым иехэу), «**Без вины ви-новатые**» (А. Островский), «**Ко-варство и любовь**» (Ф. Шил-лер), «**Золушка**», нэмыкІхэри егъэуцух.

1950 — 1954-рэ ильэсхэм М. Ахэджагор культурэмклэ хэку гъэлорышлагъэм ипэщагъ, Іофыгъуаби зэшІухыгъ, лъэпкъ

коллективхэм язэхэщэн, ис-кусствэмклэ кадрэхэм язытет нахьышІу шыгъэным ыналэ атетыгъ, бэ кьыдэхьугъэри. Ле-нинград консерваторием еп-хыгъэу студие зехищэгъагъ, ащ адыгэ клэлэ, пшъэшъэ ныбжы-кІэхэр еджапІо агъэкІолагъэх.

1954-рэ ильэсым Мэджыдэ театрэм кьэклэжыгъ ыкІи 1970-рэ ильэсым нэс режис-сер шъхьалэу илагъ. Ахэджа-гом ихьатырклэ, театрэр цыф-кІуаплэ, гушъхьэлэжыгъэ куль-турэ гупчэ ин хьугъэ. Урыс классическэ ыкІи дунэе лите-ратурэм кыхъэхыгъэ произведе-ниехэмклэ Адыгэ театрэм ире-пертуар ыгъэбаигъ — «**Анна Каренина**» (Л. Толстой), «**Кра-жа**» (Дж. Лондон), нэмыкІхэри егъэуцух.

Режиссерэу Ахэджэго Мэ-джыдэ лъэпкъ драматургиими зыфигъэзагъ. Пьесэхэу «**Асхад Ожбанок**» (Ю. Лъэустан),

Зэо ужым Адыгэ хэкум Ахэджэго Мэджыдэ кьэклэжыгъ, театрэм илофшІэн ригъэжъэжыгъ. А лъэхъаным хэку театрэм урыс труппэр ары илагъэр, лъэпкъ кадрэхэр зэримыкыуэхэрэм кыхьэкІэу, адыгэ труппэм Іоф ышІэщыгъэп. Мы уахътэм режиссерэу Ахэджэго Мэджыдэ спектаклэхэу «Жди меня», «Русские люди» (К. Симоновым иехэу), «Без вины виноватые» (А. Островский), «Коварство и любовь» (Ф. Шиллер), «Золушка», нэмыкІхэри егъэуцух.

тэрэзэу сигъашІэ шлоигъоу, ся-нэшым Краснодар сищэжыгъагъ. Лъэшэу пианист сыхъуным клэ-хьопсыщыгъ. Театрэм кышча-

тет чІэхъэ. ЗэлъашІэрэ режис-серхэу Н. Горчаковым, А. Поповым, В. Сахновскэм рагъэ-джагъ. К. Станиславскэм, В.

Ахэджэго лъэкьуацлэр културэм, искусствэм пытэу япхыгъэу зэрэщытыр бэшагъэу сшлэщтыгъэ. Зэгорэм Адыгэ

илахылхэм фэтэр аригъэу бытыгъэу исыгъ.

А лъэханым сэ Адыгэ радиом сыщылажьэщтыгъэти, дик-

Мэфипшлэу Мулиэт Москва кызырэттыгъэм юфэу кышлагъэр бэ: кыгъэхъазыри, кытхыхы Мыекъуапэ Ахэджагом ихъарзынэщ цыщ кызыдищэжыгъ. Ахэджэго Мэджидэ илушыгъэрэ гулытэу илэмрэ ыгъэшлагъоу, кыфэмылотыкыжызу Мулиэт кытхъа-жыгъагъ.

театрэм ирежиссерыщтыгъэу Ахэджэго Мэджидэ зэрэхэгъэу шлу дэдэ шалэгъурэ артисткэ лэпэлэсэу Лие зэрэтыми сыщыгъозагъ.

1999-рэ илээсым игъэмафэ Адыгэ лъэпкъ хъарзынэщым илофышлэу Къэзэнэ Мулиэт (непэ ар АР-м хъарзынэщымккэ игъэлорышлэлэ илофыш), пэшлорыгъэшъэу Ахэджэго Мэджидэ зэзэгъыныгъэ дашли, ащ ихъарзынэщ цыщхэр Мыекъуапэ кышхъэжыныхъу, командировкэ къалэу Москва агъэклуагъ. Мэфипшлэу Мулиэт Москва кызырэттыгъэм юфэу кышлагъэр бэ: кыгъэхъазыри, кытхыхы Мыекъуапэ Ахэджагом ихъарзынэщ цыщ кызыдищэжыгъ. Ахэджэго Мэджидэ илушыгъэрэ гулытэу илэмрэ ыгъэшлагъоу, кыфэмылотыкыжызу Мулиэт кытхъа-жыгъагъ.

Ежэ Мэджидэ сценэм тэтэу слъэгъунэу хъугъэп. Ау ащ апэрэ зэлуклэгъоу дысылэгъэр лупклэу сыгу къэкыжы. 1999-рэ илээсым Еутых Аскэр идунай ыхъожыгъ. Ригъэджагъэхэм Москва тыклонэу, загъэтиль мафэм тахэтынэу тыфэягъэми, кыддэхъугъэп. Ау ащ ыуж бэ темышлагъэу Ахэджэго Мэджидэ Мыекъопэ къэлэ сымэджэщым цызыригъэлэзэхъу члэлъэу къэбар зызэхэтэхым, сымэджаплэу тыфэклуагъ. Анахъэу Еутых Аскэр иаужырэ мафэхэм афэгъэхыгъэу тыдэгущыиэмэ тшлорыгъагъ.

Ллэу кытпэгъокыгъэр сымэджэщым члэлъымы умышлэнэу къабзэу зэклэупсыхъагъэу, зэклу-жызу флэгъагъэ. Ыкли кыгъэшлэгъэ илээсхэм ямыллыгъэу, бэклэ нахъ ныбжыккэу

Ллэу кытпэгъокыгъэр сымэджэщым члэлъымы умышлэнэу къабзэу зэклэупсыхъагъэу, зэклу-жызу флэгъагъэ. Ыкли кыгъэшлэгъэ илээсхэм ямыллыгъэу, бэклэ нахъ ныбжыккэу кылабгъоштыгъэ: лъэл-плагъэ пкыи ищыгъэр занккэу ылыгъ, щыпцл шъабэр ылупэ тель, лүшэу кыпплэпхыгъэ.

къэлъагъоштыгъэ: лъэл-плагъэ, пкыи ищыгъэр занккэу ылыгъ, щыпцл шъабэр ылупэ тель, лүшэу кыпплэпхыгъэ.

Сыхат зытлэуэ тыщысыгъ. Игуапэу бэ кытфилотагъэр. Тизэдэгущыиэгъу ыклэм кытитлуагъ мы сымэджэщым зэрэчлэгъолхъагъэр ыпху ыгу кызырээрэр. Тэ кыдгурылуагъ нахъбэрэ Мыекъуапэ цылэ шлогъоти мы лэаплэр ушхъагуккэ кызырэхыхыгъэр. Еутых Аскэр тхъамыклэри джащ фэдагъ — икложыгъо кызысыккэ, сьд иушхъагъуи, мэфэ заулэ ыкыу-дыжыщтыгъэ. Цыфыр нахъыжы ху кысми кызысаль-фыгъэ чыплэм нахъ епхыгъэ мэхъуба. Ыгуоигъэ материалхэр зэгъэфагъэхъу зычлэлъыштхэ музей Мыекъуапэ кышхъызылу-хын имурадыгъ. Гухэлъышхохэр илэхъу Ахэджэго Мэджидэ 2003-рэ илээсым итыгъэгъэзэ мазэ Мыекъуапэ къэклуагъ. Зыгори ыгъэгумэкынэу фэягъэп,

тофоныр сшти, радиоэкъэтынхэр згъэхъазырынхъу Мэджидэ зыщыпсэурэ унэм Мулиэт сигъэ-сэу тыклуагъ. Мэджидэ лъэ-шэу кытфэчэфэу кытпэгъо-

Гум кыинэжыгъэ зэлуклэгъухэр

кыгъ. Зэу шхалэм тыригъэб-лэгъагъ. Сьд зытлэуи тышлоры-гъэп. Тызэххэхэм юфшлэным тыфэжыгъ. Сыхатипл-тфы фэ-дизрэ тизэдэгущыиэгъу клуагъэ, пленкэм тестхагъэри бэ (а ра-диоэкъэтынхъу Мэджидэ ымакъэ зытетхэр непэ Адыгэ радиом

Сыхатипл-тфы фэдизрэ тизэдэгущыиэгъу клуагъэ, пленкэм тестхагъэри бэ (а радиоэкъэтынхъу Мэджидэ ымакъэ зытетхэр непэ Адыгэ радиом ифонд хэлъых).

ифонд хэлъых). Бэ гъэшлэгъонэу а мафэм кытфилотагъэр. Сэ упчлэ бэу зыфэстыгъэр Адыгэ радиор къалэу Краснодар шылажэ зэхъум апэрэ дикторэу урысыбзэккэ адыгабзэккэ ежыр зэрэщытыгъэр ары. Адыгэ цыф цлэрылуабэмэ афэразэу ацлэхэри кырилуагъ. Ахэджэ-го Мэджидэ Адыгэ ыкли Урыс театрэхъу Мыекъуапэ дэтхэм ащишлагъэр бэдэд. А лъэхъа-ным кыдэккыштыгъэ гъэзэтхэм узахаплэккэ нафэ кыпфэхъу — Мэджидэ режиссерэу зы-

кытлэккыльхъэщтыгъэ. Кылымы-хын уфитыгъэп, лъэшэу ыгу хэ-кыштыгъэ. Зэгорэм клэнкэ шыл-бырырэ пластэрэ фэсшыгъ. Ар зэрэххэщтыгъэри бгъэшлэгъон икыунэу шытыгъ. Нэфынэ тлэккы цэхъу зымылэгъуштыгъэм зыгори кыккымыгъэтэкъоу, ри-

мыклутэу лүлхъэр ыжэ фикы-штыгъэ. Зэ нэмылэми зэмыккы-фэпагъэу слэгъугъэп. Шхыным зыхэлэм ынаплэ шлогъэшлэгъонэу дищайи, шхыным ишыккэ кы-ккэупчлагъ, фэслотагъ.

Дэи дэдэу ащыгъум Мэджидэ ыльэгъуштыгъэ. Джауштэу зэрэщытыгъэ иуни, ипщэрыхъапкы къабзэу зэлыхыгъэ зэпытыгъ. Пчъагъэрэ иунэу фызылутхынэу лизын кытитынэу Мулиэтэрэ сэрэрэ тельэлугъ, ау лхъашэу кытфыпиупкыгъ: «Сэ зэккэ сфэшлэшэу, ищыккэгъэп». Ыгу хэдгъэккыгъэмэ тлэу, тэри тызэ-ккэложыгъ.

Мафэрэ кыфыхъэ шылагъэп Мэджидэ, пчыхъэм, лфышлэ ужыр ары цыфхэр кызфа-ккыштыгъэхэр. Ащ фэдэ уахъ-тэу зизакъом цыккы-цыккыу унэм кыккыти, пчър кырыгъэ-тыти, лифтымккэ яенэрэ къа-тэу зыщыпсэуштыгъэм кхехы-штыгъэ. Загъорэ цагум дэт тучан цыккыу клоти, къэцафэщ-тыгъэ. Адыгэ бзылфыгъитлэу а тучаным шылажэщтыгъэхэм лъэшэу афэрэзагъ.

Загъорэ Мэджидэ изакъоу гъогум кытхэтыти (урамэу Про-летарскэр ары унэу зычлэсыгъэр

Анахъэу згъэшлагъоу а мафэм слэгъугъэри къэс-лон: тизэдэгущыиэгъу едгъэжыным кыпэу Мэджидэ диван кыуапэм кытеттысхъагъ. Ытхыцлэ зымырымгъэккэу джа апэ зэрэтысыгъэу, зымыгъэсысэу, джащ фэдиз сыхат пчъагъэм гъэпцыккыгъэу шысыгъ. (Ащ фэдэ шыккэу тхъапшырэ зегъэсэн фая?)

зытеттыгъэр), цыккы-цыккыу шэ-лэмэ-хъалыжыохэр зыцагъажэ-хъу, зыцащэхэрэ тучанэу ура-мэу Краснооктябрьскэм теты-гъэм къаключтыгъэ. Цыфхэм къашлэжыштыгъ, къеклуалэ-штыгъэ, гушылэгъу кыфэхъу-штыгъэх. Зэращымыгъушпагъэр зэригуапэр кыхъэу хъалыжы-шэламахъу кышхъэфыгъэхэр

лалэмэкъым изэу унэм кло-жыштыгъэ, пчыхъэм ыдэжэ къеблэгъэщтыгъэр зэрихъаккэщтыгъэ цыгушлуккэу. Цыфыбэ а ма-фэхэм (уахътэу аужэу Мэджидэ Мыекъуапэ кызыккыуагъэм, мэ-заем кыккыуагъ) Ахэджагом дэжэ кыхъэщтыгъэх. Ахэм ахэтыгъэх културэм, искусствэм, Ады-гэ театрэм илофышлэхэр, ежэ илэгъухэр, инэлэуасэхэр, илахылы-хэр, ишапсыгъэ кыуапэ шыщэу иккэсэхэр.

Мэджидэ иаужырэ мафэхэм анэсэу ныбджэгъуныгъэ ин ады-рилагъ режиссер лэпэлэсэу Тхъаккыуапэ Налбий, театрэм илофышлэу, бзылфыгъэ хъалэ-

мэтыштыгъэ Къызыдырмыш Тэ-марэ. Тхъэм джэнэт лъаплэр къарет, зэккэми ядунай ахъ-жыгъ. Тэмэрэ цыф дэхэллэ дэдагъ. Сьд фэдэ гукъао Мэджидэ илэми (а мэзиеу Мые-ккыуапэ Мэджидэ зыдэсыгъэм цыф лъэрыхыхъу зыщыгу-гъэхэм алулэн ымылэккэу, неущым неущыр кыккэлыккыу, кызыфэккыгъэ лфыри зы чыплэ лъэбэккыу имыккышлэу бэ ащ ыгу дэхъыккыгъэр, шхъа-ккыу ышхыгъэр), ыгу кыдэзыщэжы-штыгъэр Налбий, Тэмэрэ афэ-дэхэу, итворчествэ зыгъэла-плэхэрэр зэрэщытыгъэр ары. Ахэджэго Мэджидэ кызыфэккыгъэ лфым зэхъоккыныгъэ гори фэ-мыхъуагъэу, джа ыгу зэрэзэг-

Цыфхэм къашлэжыштыгъ, къеклуалэщтыгъэх, гушылэгъу кыфэхъуштыгъэх.

утэу унэу зэжэу фэхъуагъэм исыгъ. Ыгу зэпаккыныр, Мос-ккэ агъэккыжыныр арыштын зыщыгу-гъуштыгъэхэри зажэ-штыгъэхэр.

Къэблагъэщтыгъэ Ахэджэго Мэджидэ имэфэккэ — кызыхъу-гъэр илээс 90-рэ зыщыхъушт мафэр. Зи кылоштыгъэп, ау зэлуккэ горэ фашыным, агъэ-шлоным, идахэ фалоным тлэккы цыгу-гъыштыгъэккэ сенэгъуе.

Жьоныгуаккэ и 15-м, пчэ-дыжыым, телефонккэ Мэджидэ сыфытеуагъ ыкли сыфэгъу-шлуагъ. Илахылыхэр Краснодар кызырэккыштыгъэр, иккэс цыфэу Мыекъуапэ дэхсэр пчыхъэм ыдэжэ кызырэккыштыгъэхэр кысылуагъ, Мулиэтэрэ сэрэрэ тигъа-ккэ шлогъоу бэрэ кысы-лэлугъ, ау сэ ащ фэдэ гуккы-

летккэ, ежэ емыжэгъахъу, имэфэккэ кызырэккыштыгъэ-гъагъэр, сыхат заулэрэ шыси зэригъэзэжыгъэр (театрэм къа-лэм гастрольхэр а уахътэм шырилагъэх) зэригъэ дэдэр кы-хъэщэу кытфилотагъ. Лэпшэ сыхат дахъу кыфыхыгъэри ылэ илэу шысыгъ. Ныбджэгъуи, илахылы кыфэккыуагъэр бэ, чэц реным шысыгъэх. Ипхъорэпфхъу Краснодар кыккыгъэхэм зэккэ ашхыштыр пщэрыхъэгъахъу машинэккэ къащагъ. Ау лъэ-шэу ыгу кыуагъэр Лиерэ ила-хылылэмрэ Мулиэтэрэ сэрэрэ нэлэуасэ тафилынэу зэрэфэягъэр кызырэдэмыхъуагъэр ары.

Ащ ыуж бацэ темыккэу Мэджидэ Краснодар ккыжыгъэ, ащ тлэккэу цыи, Москва ыгъэ-зэжыгъ.

Дунаим ехыжыфэ телефонккэ кытфытеоштыгъэ, Мулиэтэрэ сэрэрэ сыхъатитлэ-сыхъатитлэ-ныккэу кыддэгъушлэу хъуш-тыгъэ. Ащ фэдизым ыгуоигъэ хъарзынэщым кырыккыштыр ары ыгу зэгъэгъуштыгъэр. Ныб-жышхэ кызырэгъэшлагъэу, са-былм фэдэу, хэти кырипорэр ышлэш хъуштыгъэ.

— Мы дэдэр (лэхъэтетхэм ащыгъ горэм ыцлэ кырилоштыгъэ гушлэу) садэжэ къэккыгъагъ. Фэс-лотагъэхэр лъэшэу шлогъэшлэгъо-ныгъ. Шлэхъу унашэ горэ ашлы-ныш, сэри Мыекъуапэ сыккэ-ккыжыштыгъэ, — игуапэу кысыфи-луатэщтыгъэ. Ау уахътэр ккы-штыгъэ, ыдэжэ ихъэрэмэ ацлэхэр, ялэнатлэхэр зэфэхъафыгъэх, ау язеккыуагъэ зыгъэ...

Зэгорэм тызызэдэгущыиэгъу уж есуагъ:

— Мэджидэ, сыхъатитлэ-ны-ккэу хъуагъэ укызыгушлылэрэр, ащ ахъуагъ тефэщтыр...

— О сэ сыхъэщэ къэмы-ллыт, — къэслонэу къэзгъэ-жыагъэр кысыгъэхъуагъэп, —

пенсии дэгъу кысаты, тхъа-мафэм сэ лалэмэкъ ушхъагъэ-мэ арылэу сыхыштыр симахъу-лэу кысыфэщэ, сфэпщэрыхъа-нэуи бзылфыгъэр къэккэ, мед-сестрари ренэу кыслэллэ. Сьд есэбгъэшлэшт ахъщэм сыккыжыдэмыгушлылэщтыгъэ...

Ипсауныгъэ изытет фэгъэ-хыгъэу мырэуштэу кысылор-гъагъ:

— А нэфынэу слэгъуштыгъэ-ри мэккыдгыпэ.

Ахэджэго Мэджидэ иаужырэ мафэхэм къанэсэу шыгу-гъыгъ ихъарзынэщ ичлыгу ежэ кышхъыныш, унэу шхъаф хэхыгъэ ратыныш, лфэу ышлэ-гъэм уасэ кыфашыныш. Адыгэ чыгуым къэккыжыным, джыри зэ ащ кытеуцожыным ккэ-хъопсызэ, гугъэзэ, кызы-ккыжыштыгъэ мафэр кызысыштыр ренэу ыпэккэ лыгъэккыуатэзэ, адрэ дунаеу пцыусыгъи, хылы-гъи зыдэщымылэм Ахэджэго Мэджидэ ккыжыгъэ. Ихъарзы-нэщи илахылыхэм Адыгеим къа-щэжыгъ.

Цыф зафэу, лүшэу, аккыл хэлэу гушылэу, адыгэ шэн зехъа-ккыу, дахъу, шыккышлэу Ахэджэго Мэджидэ зышлэщты-гъэхэм, зинасып кыхыи гу-шылэгъу зыфэхъуагъэм тыгу кыинэжыгъ.

ЧЭНЫШХЭ Молидхъан. Журналист.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм шлокл зимылэ медицинэ страхованиемклэ ичылплэ фонд 2014 — 2016-рэ илэсхэмклэ ибюджет ехыллаг» зыфилорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илэсым мэлъыфэгъум и 23-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм шлокл зимылэ медицинэ страхованиемклэ ичылплэ фонд 2014 — 2016-рэ илэсхэмклэ ибюджет ехыллаг» зыфилорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм шлокл зимылэ медицинэ страхованиемклэ ичылплэ фонд 2014 — 2016-рэ илэсхэмклэ ибюджет ехыллаг» зыфилорэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2013, N 12) мы къыкълъыкlorэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм:

1) а 1-рэ статья иа 1-рэ лахъ:
а) иа 1-рэ пункт хэт пчъагъэу «3166233.6-р» зыфилорэм ычылплэклэ пчъагъэу «3176233.6-р»,

пчъагъэу «2793946.8-м» ычылплэклэ пчъагъэу «2803946.8-р» тхыгъэнэу;

б) я 2-рэ пунктым хэт пчъагъэу «3166233.6-р» пчъагъэу «3219491.8-клэ» зэблэхъугъэнэу;

в) мыщ фэдэ къэлуаклэ зилэ я 3-рэ пунктыклэр хэгъэхьогъэнэу:

«Фондым ибюджет шыкълэщтыр бюджетым икьэ-кълуплэхэм ащыщэу къэнагъэр нахь маклэ зэрашырэм кыыхэклэу сомэ 43258.2-м нэсышт»;

2) а 1-рэ лахьым хэт пчъагъэу «94987.0-р» пчъагъэу «263852.8-клэ» зэблэхъугъэнэу;

3) я 6-рэ статья мыщ тетэу тхыгъэнэу:
«Мы Законом игуадзэу N 7-м диштэу 2014-рэ илэсымклэ Фондым ибюджет илэклоцл мылкъу

икьэкълуплэхэр ухэсыгъэнхэу»;

4) гуадзэхэу N 1-р, 3-р, 5-р ыкли 7-р гуадзэхэу N 1-м, 2-м, 3-м ыкли 4-м адиштэхэу шыгъэнхэу;

5) я 8-рэ гуадзэм кълучлэ имылэжьэу лъытэгъэнэу.

Я 2-рэ статья. Мы Законом кълучлэ илэ зы-хьурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Законом кълучлэ илэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Лъышхъэу
ТХЪАКЛУЩЫНЭ Аслъан*

къ. Мыекъуапэ,
мэлъыфэгъум и 29-рэ, 2014-рэ илэс
N 291

Адыгэ Республикэм и Закон

Муниципальнэ къулыкълум ылэныкъоклэ Адыгэ Республикэм изакон зауламэ зэхьоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехыллагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2014-рэ илэсым мэлъыфэгъум и 23-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэмклэ муниципальнэ къулыкълум ехыллаг» зыфилорэм ия 14¹-рэ статья зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэмклэ муниципальнэ къулыкълум ехыллаг» зыфилорэм 2008-рэ илэсым мэлъыфэгъум и 8-м аштагъэм ия 14¹-рэ статья зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнэу, а 1-рэ лахьыр мыщ тетэу тхыгъэнэу:

«Муниципальнэ къулыкълушэхэу плэлъэ гъэнэфагъэклэ муниципальнэ къулыкълум епхыгъэ лэнатлэхэр зыгъэ-цаклэхэрэм (мыщ къыхимыубытэхэрэр апшэрэ муниципальнэ къулыкълумклэ муниципальнэ къулыкълушэхэр арых), квалификационнэ ушэтыным иклэуххэмклэ класснэ чинхэр афагъэшъуашэх.».

Я 2-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Муниципальнэ къулыкълушэхэм класснэ чинхэр зэрафагъэшъуашэхэрэ шыклэм ехыллаг» зыфилорэм ия 2-рэ статья зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Муниципальнэ къулыкълушэхэм класснэ чинхэр зэрафагъэшъуашэхэрэ шыклэм ехыллаг» зыфилорэм 2010-рэ илэсым мэзаем и 25-м аштагъэм ия 2-рэ статья мыщ фэдэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) я 3-рэ лахьыр мыщ тетэу тхыгъэнэу:
«3. Муниципальнэ къулыкълушэхэу плэлъэ гъэнэфагъэклэ муниципальнэ къулыкълум епхыгъэ лэнатлэхэр зыгъэцаклэхэрэм (мыщ къыхимыубытэхэрэр апшэрэ муниципальнэ къулыкълумклэ мунци-

пальнэ къулыкълушэхэр арых), квалификационнэ ушэтыным иклэуххэмклэ класснэ чинхэр афагъэшъуашэх.»;

2) я 4-рэ лахьым кълучлэ имылэжьэу лъытэгъэнэу.

Я 3-рэ статья. Мы Законом кълучлэ илэ зы-хьурэр

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щыублагъэу мы Законом кълучлэ илэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Лъышхъэу
ТХЪАКЛУЩЫНЭ Аслъан*

къ. Мыекъуапэ,
мэлъыфэгъум и 29-рэ, 2014-рэ илэс
N 292

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Федеральнэ законэу N 44-р зытетэу «Къэралыгъо ыкли муниципальнэ фэныкъоныгъэхэм апае товархэм ящэфынклэ, фэло-фашлэхэм ягъэцэклэнклэ зээгъэныгъэ зэрэздэшырэм ехыллаг» зыфилорэм 2013-рэ илэсым мэлъыфэгъум и 5-м къыдэклыгъэм игъэцэклэнклэ иофтхъэбзэ зауламэ яхыллагъ

Федеральнэ законэу N 44-р зытетэу «Къэралыгъо ыкли муниципальнэ фэныкъоныгъэхэм апае товархэм ящэфынклэ, фэло-фашлэхэм ягъэцэклэнклэ зээгъэныгъэ зэрэздэшырэм ехыллаг» зыфилорэм 2013-рэ илэсым мэлъыфэгъум и 5-м къыдэклыгъэм ия 112-рэ статья ия 3-рэ лахъ ия 5-рэ пункт тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет **унашъо ешлы:**

1. Адыгэ Республикэм ифэныкъоныгъэхэм апае товархэр къащэфынхэ, фэло-фашлэхэр къызлэклагъэханхэ фаеу зыхьуклэ, шлокл имылэу цыфхэр ащ тырагъэгушылэнхэ фае зээгъыныгъэм тегъэщтыр сомэ миллион 500-м къыщегъэжьагъэу зы миллиардым нэсы зыхьуклэ.

2. Адыгэ Республикэм ифэныкъоныгъэхэм апае

товархэр къащэфынхэ, фэло-фашлэхэр къызлэклагъэханхэ фаеу зыхьуклэ, шлокл имылэу цыфхэр ащ тырагъэгушылэнхэ фае зээгъыныгъэм тегъэщтыр сомэ миллион 500-м къыщегъэжьагъэу зы миллиардым нэсы зыхьуклэ (гуадзэу N 1-м диштэу).

3. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 29-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэклэкло къулыкълушэхэм, Адыгэ Республикэм ибюджет учреждениехэм апае товархэр къалэклэгъэхьащтыр агъэунафынхэм тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ иуполномоченнэ гъэцэклэкло къулыкълушэхэм» зыфилорэм 2014-рэ илэсым мэзаем и 18-м къыдэклыгъэм мы къыкълъыкlorэ зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэу:

1) мыщ фэдэ къэлуаклэ зилэ я 11-рэ пунктыклэр хэгъэхьогъэнэу:

«1.1. Адыгэ Республикэм финансхэмклэ и Министертвэ Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэклэкло къулыкълушэхэм, Адыгэ Республикэм ибюджет учреждениехэм зэдэлэжьэныгъэ-гъусэныгъэ зэрадырилэщт шыклэр гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.».

4. Мы унашъор заштагъэм ыуж мэфипшлэ зытешлэклэ кълучлэ илэ мэхъу.

*Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат*

къ. Мыекъуапэ,
мэлъыфэгъум и 8, 2014-рэ илэс
N 78

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашлэу «Унагъом ыкли клэлэцыкълухэм социальнэ лэныкъомклэ яфэло-фашлэхэр гъэцэклэгъэнхэм, сэкъатныгъэ зилэ клэлэцыкълухэу, джащ фэдэу зипсауныгъэклэ пыч зилэхэу социальнэ фэло-фашлэхэм ягъэцэклэн фэгъэзэгъэ учреждениехэм ащалыгъэхэм ясоциальнэ фэло-фашлэхэр зэшлохыгъэнхэм ехыллаг» зыфилорэмклэ Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ ыштагъэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2013-рэ илэсым жьоныгуаклэм и 16-м ышлыгъэ унашъоу N 105-р зытетэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илэсым бэдзэ-огъум и 12-м ышлыгъэ унашъоу N 138-р зытетэу «Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэклэкло къулыкълушэхэм къэралыгъо пшэрылхэм ягъэцэклэнклэ административнэ регламентхэмрэ къэралыгъо фэло-фашлэхэм язэхэцэнклэ административнэ регламентхэмрэ къызэрэхахыхэрэ ыкли зэраухэсырэ шыклэм ехыллаг» зыфилорэм зэхьоклыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилорэм диштэу **унашъо сэшлы:**

1. Къэралыгъо фэло-фашлэу «Унагъом ыкли клэлэцыкълухэм социальнэ лэныкъомклэ яфэло-фашлэхэр гъэцэклэгъэнхэм, сэкъатныгъэ зилэ клэлэцыкълухэу,

джащ фэдэу зипсауныгъэклэ пыч зилэхэу социальнэ фэло-фашлэхэм ягъэцэклэн фэгъэзэгъэ учреждени-ехэм ащалыгъэхэм ясоциальнэ фэло-фашлэхэр зэшлохыгъэнхэм ехыллаг» зыфилорэмклэ Административнэ регламентэу Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ 2012-рэ илэсым гъэтхэпэм и 28-м ыштагъэм гуадзэм диштэу зэхьоклыныгъэ фэшлыгъэнэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипащэу О.В. Долголенкэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэклэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икьэралыгъо хабзэ игъэцэклэкло къулыкълушэхэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ къаригъэханэу;

— къыхаутыным пае мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» яредакция, мазэ къэс къыдэклэры официальнойнэ тедзэгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъуцугъэ зэхэугъоягъэхэр» зыфилорэм алэклыгъэханэу;

— Урысые Федерацием ишъолпырхэм яшэпхъэ хэбзэ актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае Урысые Федерацием юстициемклэ и Министерствэ Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлэлэ мы унашъор лэклигъэханэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфипшлэ зытешлэклэ мы унашъом кълучлэ илэ мэхъу.

Министрэу ОСМЭН Альберт

къ. Мыекъуапэ,
мэлъыфэгъум и 7, 2014-рэ илэс
N 100

О УИЦЫФЫХ АХЭР, АДЫГЕИР!

Льытэныгээр егъэшлэрэ былым

Ар къалэжыг тинэж-лужыбэхэу зищылэныгъэ гогу зауи, гъабли, зэоуж илээс къинхэри щызэпызычыгъэхэм. Ахэм зыклэ ащыц псаугъэмэ, непэ зимэфэк! хэзыгъэунэфыкыштгъэгъэ Пщыжъ Къэплъан. Ар 1922-рэ илээсым Пщыжъхъаблэ къышхыгъу, а лъэхъаным щылэныгъэм къыныгъоу хэлъыгъэу непэ зигугъу ашыжыхэрэр, зэк! пмои хъунэу, Къэплъан пэк!кыгъ: илээсипл! нахъ ымыныбжъэу ятэ дашыгъ, ялэ мылкур унагъом тырахи, щылак!э ямылэжы зэхъум, янэ ытышхэр зыдэсыгъэ Хьаклэмзые агъэзэжыгъ 1928-рэ илээсым. Илээсипл зэхъум къоджэ еджаплэм члахы классипллыр къышхыгъ, ащ ыуж Хьа-

тыгъужыкыуае дэтыгъэ ШКМ-м еджапыр щылэныгъэклотагъ, зы илээсэ нахъыбэ ащ члэмысыгъэу янэ Щащэ дунаим ехыжыгъ. Ау шлэныгъэм клэ хъопсырэ клалэм къинэу къыфыкыоклыгъэм зыкырыгъэуфагъэп, лоф ышлээ еджагъ. Нэужым ащ къыуыхыгъ клэлэ егъэджэ училищри, лофшлэри Хьаклэмзые еджаплэм щыригъэжъэгъагъ, ау Хэгъэгу зэошхом щылэныгъэр къызэпыригъэзагъ... Зэо гогуем Къэплъан теыхагъ, Ростов, Сталинград ащыклогъэ заохэм ахэлэжъэзэ улагъэ тецагъэ хъуи госпиталым ашагъ, ау ичасть ыгъэзэжыныу игъоу имыфэу а районыр нэмыцхэм аштагъ, гъэрыплэм клалэр ифагъ. Ащ

къинэу щилэгуыгъэр зыфэдызыр къэ-тложын имышыклагъэу къытшлэшлы. Тхэм ишыкурклэ, Америкэм идзэклөлхэм шхъафит ашыжыхы 1946-рэ илээсым нэс дзэм хэтыгъ.

Зэо ужым Къэплъан унагъо ышлагъ, иклэлэегъэджэ лофшлэни пидзэжыгъ, еджаплэм ипашэу илээсыбэрэ лоф ышлагъ, клэлэегъэджэ институтри къыуыхыжыгъ. Клэлэу къэплон хъумэ, илээс 44-рэ ар плуныгъэ лофым пыллыгъ, депутатэуи лэжыгъэ, щытхъуби цыфхэм фалагъ, къэралыгъоми илофшлагъэ тын лъаплэхэмклэ хигъэунэфыкыгъ.

Къэплъан иапэрэ шхъэгъусэу Сарет дунаим зехыжыым, зы клалэрэ

пхъуитлурэ къылэхэнэгъагъ тым, анэхъыжыым илээс 12 ыныбжыгъэр. Ахэр къэплэтынхэ, упсэун фэягъэти, псэогъу зэрегъэгъоты, Азэмэтэ Сарет шхъэгъусэ фэхъу. Унагъор зэгурылоу зэдэпсэу, пшъашъэрэ шъаорэ ахэми зэдагъоты...

Мэфэ, охтэ гузэжыгъуэ Къэплъан пэк!кыгъ, ау сыд фэдиз къин, хъаб къызыфыкыокли ицыфыгъэ чинагъэп, льытэныгъэ фашлэу псэугъэ, Тхэм джэнэтыр къырет.

Къэплъан илфыгъэхэу непэ псэухэрэм тафэлъало бэгъашлэ хъунхэу, яунагъохэм хъарыр къябэк!эу, ятэ ищытхъу хагъахъоу щылэнхэу.

ЖАКІЗМЫКЪО Аминэт.

(Къызык!лъык!орэр
жьоныгуаклэм и 14-м
къыдэк!ыгъэ номерым ит).

Умыдэн пмои, Улэгъай инэралым нахъ лъэк! иагъ, ащ шъузыр игъусагъ, Изумрудэр. Изумрудэ, нэр къыристыклэу, дэхэ дэдагъ, американк алоу бгырыс бзылфыгъэхэр рыгушылэхэу...

Генералым ык!ыб дык!ы-псык!эу къыгъэдынгъ: «Хъунэп сишылъыклэ. Хъунэп, сытэджынышъ, амдэз сштэн, нэмаз сшын».

...«Зихъэ ыц!э зыщыгъупшэжыгъэм фэдэ сыхъугъ, — ышъхъэ къелъадэшъ, ет!ани хэщхыкы, бсп унэ цык!ум дэгущылэ джы дзэ пэщэжыр. — Угу къысэмыгъабгъ. Мыщ фэдизрэ уахътэм, хъйнапэр къэсхыгъ, пц!э къысфэгъотыжыщтыгъэп. Сипщылэ фэдэу мыжъо унэ зэтеу!убэгъэ цык!ухэр ти Кавказ къушъхъэмэ боу бэдэдэ ахэтых! Пасэм щылэгъэ исп цыф цык!умэ яунагъэхэу къауатэ. Ары шхъае, сэ сы-цыф цык!оп ныла! Ллэшлэгъу псау хъужыгъэ пмои ухэмыукъонэу зыщызгъээни слэк!ырэп, арэпышъ, зыщысыушхунэуи къыздэхъурэп. Тхэшхом ыпашъхъэ сызышхыэрэ сыхъатыпэми тэрэз-тэрэзэу, дэхэ дахэу гупсэфыплэшлэгъошхуи щызгъотрэп». Жъгъау! Мы нэгъэуплэлэгъум щылыч зэпэцыужъ макъэм тхъак!умнэлусым къыпхырекулъы: «... ВСЕХ ШЕСТЕРЫХ ... К СМЕРТНОЙ КАЗНИ ... ЧЕРЕЗ ПОВЕШЕНИЕ...»

Мыжъом хэгъэчыкыгъ нахъ мышлэми, пщыплэ исп унэ цык!ур гуегъу нэшхъэй фэбэпс.

...Чэщэу к!уагъэм «полковник цык!ур» генералым дэжъ къэклогъагъ, пк!ыхъап!эк!э. Пк!ыхъап!эхэр гъэшлэгъонэу зэхэлых, нэфаплэми нахыбэрэ тэфэжыых. Мыдрэр нахъ хъалэмэтыжыгъ. «Полковник цык!ур» арыми ышлагъэп. Зэхихъ кыдыеу пчъэм кытеох шлэш. «Хэт ар, угъошагъа?» «Сэры, полковник цык!ур ары! Бэслынэир, джыри бэрэ уч!эсышта? Хъа, учатэ п!ыгъба?» — къэупч!агъ ар ягъусэгъу абдзахэм, Шэуджэн цык!уэ есаулым, зыкыпишлыжъэ. Ят!уани ары: «Енэгъагъо къызыдэмыштагъэк!э?! Хъа, чэтэ ц!эрылор умыиыгъэу?...»

Мыщ дэжыым, силъап!эу тхылъеджэр, сибэлэгъ сэри кыххэссэшт. Генералым чатэу ылыгъыгъэр, къызэралатэщтыгъэмклэ, дунаим тет чэтит!умэ яхъыгъ, ят!уанэрэр Тыркуем и Султ!ан арыгъэ зышлэхэлэгъагъэр. Улэгъай Сергей зытештыхъэрэм о зыфэмылорэр «кык!ынэу» щытыгъ: зыгорэк!э, Алахъталэм ерэмьд, игъуаджэ хъоу, а чэтэ ц!эрылорэр «зы чыплэ зыщызэлук!эхэрэм», ш!у ышугъыжыныу щытыгъэп, ащыгъум дунаир ащ щык!одыжыщтэу къауатэщтыгъэ...

«Сыд джы угу къэбгъэк!ыгъэр? Дээр зэрэзэбгырыст!упщыжыгъэм ушымыгъуазэ плонэу...» — ылуи, генералыжыр шлагъоу гугъу елыгъэп.

...Нэф кызык!ыклэ, «приговорым» рашчлэнэм ыпэк!э, генералым пк!ыхъыплэм ик!эрык!эу къыгъэгумэк!ыжыщт. «Полковник цык!ум» къыло ш!оигъуагъэм адэзэми гу лъытэшт, ыгук!э зэрилоу жышчт: «Хъурэ-шлэрэмэ уащыгуазэп,

сикъош. Дзэ есчэжъэжыным сэ си!оф зэрэтемытыжыри пшлэрэп».

Дээр зыщызэбгырит!упщыжыгъагъэр Грофельхоф дэжъ...

Ымакъэ ыгъэпытэзэ, дэпкъмэ зэхэхэу, джэпсалъэр дзэ пэщэжыым къык!елотык!ыжы: «Сикъошхэр, — гузлыушыхоу ыцапэмэ къади!птык!ыгъ, нэпсыцэ лыды-пк!ыдит!ур нач!эм къыч!эжъыук!ыгъ, — зилъэк! къыхышчтым, Урысыер щылэжъэп, Россием ерегъээжъ. Мардж хъужын, джа закъор ары сэ сыкызэрэшлэу!ужырэр. Ныбжык!эхэр ары анахъуу пэлэшхъарыхэу сызэлъэлурэр. Хэтрэми зыще-

тегъэпсыхъэгъэшхомрэ сэшхомрэ (дунаим сэшхуит!оу тетмэ язырэр ары!), парабеллумри ящэу, пкъэужыем пылгъэгъэх. Адрабгъумклэ — цые шхонт!э-чыпц!эри, тыжыным илъап!эк!э зэпэшлэтыжырэ бгырыпхыри, щыми нэр плэпахы. Елзэгъу къодыемэ лофа, гу къылыамытэнэу зигъэнэгъуаджэзэ, ащ пае щэчышхоми зэхегук!э, пк!ант!эр нат!эм къытырек!э, чыилэ-чыилэу.

— Осужденный...

Конвоирыр ипчъэшхъалу зэрэтет-тетэр, гу!эмэ-лабэзэ дзэпэщэжыым амдэзыр ашуиштагъ. Нэмазыкъ папк!эу к!акоу ыубгъугъэм аш!утеуцагъ. Апэрэ

ЦУЕКЪО Юныс

Дзэпэщэжъым и аужырэ ахъшам нэмаз

Рассказ

регъэгъупш, Кавказымрэ кавказ хъэлкхэмрэ шхъафит тш!ыжышчтых!оу, тыбанэу, лъыр дгъачэу тызэрэхэтыгъэр! Сызэрэшлэу!эгъоу, сэ жъы дэдэ сыхъугъ. Дзэм ыпэ сиуцоу, зэо-банэ сш!ыжыныу гъэрет с!элэп...

6

Мы нэгъэуплэлэгъум генералым гуч!к!ыргъ макъэр джэрпэджэжышхоу ытхъак!умэ къышхызэпэджэжыгъ: пчъэ к!ыбымклэ лунк!ыбзэлухыр зэралэк! т!эк!ук!э къагъэчэрэгъугъ. Генералым игукъэк!ыжъ ащ лэклигъэзыгъ. Ят!уани къагъэчэрэгъугъ: мыжъо тэпчаным умышлэмэ къызыригъэзэ плонэу, генералыр къызыщылэтыгъ. Ящанэу къагъэчэрэгъу-нэу игъо ифэштхэп — дзэпэщэжыр, блэон плонэу, джэхэшъогум тетышт, ицые шхонт!э чыпц!эжэ гупэхэр ыкуашомэ атыригъэпллэжъэу ылозэ. Тыжын бгырыпхми етхъожышт, къэмаплэм ич!ыплэ ригъэк!ужыныу ыломэ гулэжъэ — ау тыжын бгырыпхыр бгым зымыллыжыр бэдэдэ шлагъэ. Бгырыпх закъор арыми удэк!отэжын: гъорек!опагъэ бэдзэогуем СМЕРШ-м имайор лашэу пыллыгъэр зэк!э зэрэпыхыгъагъэр шхъэм ибыбык!ыжыгъ. Ары, ящэнэрэ къэгъэчэрэгъугом: «Сыдэу ма? Мырэу жъы дэдэу кызык!ыс-лъык!уагъэхэр? Аджалыр гужъуак!эм дэс шхъае, синэмази мышы!.. Пчы-хъэшхъашхэри къахыныу джыри игъо ифагъэхэп...»

Загъорэ инэралыжыым пк!ыхъап!эк!э ыльэгъушчтыгъ: тыжынк!э пк!эгъэ къэмэ

конвоирыр ащ къыгъэц!ыбжъагъ, пчы-пиджын пак!эмклэ лыжыым ык!эпкъ къык!эк!элунк!агъ. «Ущымыхъ, Федюша, зыфаем фэдизрэ егъэлъэлэу!.. — ят!онэрэр, чынымклэ нахъ лъагъу къыч!эк!ын, игъусэ техъупк!агъ. — Елзэгъу!гъэкли емылэу!гъэкли т!ури зы — а Всевышнэми ы!э илыжъ щылэжъэп!..»

«Дикэ дивизион» идзэпэщэжъ — хъазырыпс. Мы Дунэе гъэшлэ к!эо-к!ыхъэшхом Тхэми, цыфхэми, зыпарэ цык!ы! — джы щытелыжъэп: «К!эух зымылэм егъэжъэпллэшуи илэштэп, — инэплэгуу къыригъэзэ пстэуми ыгъэшлэгъонэу зы зани къахигъэк!ырэп, генералыжыымклэ зэпстэури нэпц!ы, джынапц!э отэрэу нахыпэм адыгэмэ зигугъу ашышчтыгъэмэ афэдэ къабзэх. — Егъэжъэпллэшуу Тхэм сэ къыси-пэсыгъэм сырыраз...» Ет!ани гу бэгыгъэ еклэгъэмклэ т!эк!у рикъухъ-къы-рикъухъажы, мы аужырэ чэщ к!ыхъэхэм зэхилъхъэгъэ усэ клэк!ыр ылушхъэ кыдихыгъагъ.

Сэ лъэпкъэу сыкызыхэк!ыгъэм, я Алахъ,

Ужыпкъэ мафэ сэ сыфэш!.

Лажъэ симы!эу мыр къысэзыш!эм, я Алахъ,

Ужыпкъэ мыгъоу о сыфэш!...

Нэмык! гумэк!и къык!элъычъагъ: Париж дэсхэри, Грофельхоф, Австрие чыгуем къаринагъэхэри — пстэури ыл кыхэожыгъэх.

Шыпкъэмклэ, мо Лубянкэ мыжъо

дэпкъри, мычыжъэу мо щыт пкъэу гъэлэгъэ лъэгэшхохэри, юстицием ижъогъо мытырхэу чэщ щагум щыц!ышхэрэ зыщы-зыпллри, модык!э щагум щылэчъэ-лъачъэрэ забыт лорышлэ купыри, у!э-шыгъэ къэрэгъулэ жугъэу пылъап!эр къэзыуцухъагъэхэри — пстэури нэ-фынэм инфыпсыжъэу остыгъэ миным къышхызэпэнэфыжыых, нибжыи уалэк!э-к!ыжышчтэп. Джынэфха, хъаумэ джы-напц!эха? Тхэшхом ар нахъ зэхифын — тыдэк!и джынэ уджыплэ дэд! Хъау, енэгъагъо Лъап!эу Лъагэми ахэр зэхифынэ ымылэк!ынхэк!э! Мо гук!э-гъуш! конвоирым къызэриуагъэу, «Все-вышнэми... ы!э кыфэжыын...» Мы нэгъэуплэлэгъу дэдэм иотэкъэгъухэу шхъарыхъонхэр къызэу!гъоухыгъэхэу сэмэгубгъумклэ щытхэр Гирей ынэмэ къапэшлофагъэх...

Генералыжыым гъэрет илэжъэп, лъэ-шэу зэк!эк!уагъэ. Ауми, самбырэу лаби, шыуш чэмьдэжыых плонэу, нэлурыхъохэр зыпэлулъ шхъэшлэх мытырл!оу бгъуи-т!умклэ къыгоуцагъэхэр, зыгуигъэк!о-тыгъэх, клоч!э т!эк!оу къыфэнэжы-гъэмклэ зык!ыружыи, ежъ-ежырэу лъэаплэм дэк!оагъ, адэдэми, мыжъо саугъэт лъэгэшху плонэу, остыгъэ зэ-пэжыууж нэфышхомэ генералыжыр къахэтэджагъ. Генералыжыым ипэгэгъэ шхъафит-гуфитныгъэ зек!уак!эхэр ю-стицием ижъогъо мытырхэм амы-гъэшлэгъон алъэк!ыгъэп...

Дзэпэщэжыым джыри ежъ изы шло-игъоныгъэ пхыригъэк!ыгъ: чэтэн шхъа-рыхъоныр къызышхъаригъэлъэшъуагъэп, «синэмаз сш!ошъумыуц!эп! ерэхъат къысэшъут!» ылоу кыригъэк!эу...

Блэон ш!уц!эшху плонэу, ышхъагъклэ рыклорэ пкъэу хъураем зыкъезыгъэ-щыхыгъэ клэпсэ къарышъор, ынэлэу шыпкъэ итэу ынэмэ къаклаорэр, къыз-фикъудый ежъ-ежырэуи ыпшъэ ришлагъ. Къарышъор зэрилыгъ-ылыгъэу дзэпэщэжыым к!ымэфэ ошъогу мээгъо цышхыр къыпэшлофагъ: «Муары Шэф-лъагъор!» Инэлосэжыр! Нэгъэуплэлэгъу занэми еджэнджэшыжыгъ, ар дэдэу лупк!эу фэгъэунэфыгъэпти. Хъау шыу, тэрэз, муары адыгэ шыужмэ ялэ-гъожъ ары! Шыпкъэмклэ жъогъо жъгъэ-ибэр лъагъом ехыщырэу уашъом ыжэгъу ч!эпхъэгъагъ. «Тхъапшрэ-зырэ хъадэгъу-гузэжъогъуп!эмэ сакъырыпщыжъэу кыхэк!ыгъа, Лъэгъожъ...» Мырэушчтэу ыгуш!у къызышхъаригъэлъэшъуагъэп, ишлэгъожъэу инэлосэ «та-а-ау-у-у! та-а-ау-у-у...» хрусталь тео макъэр Лубянкэ къэлэсэрашхом кыдэдэбыбагъ. Ары шхъае, къыуынэу игъо ригъ-эфагъэп, мытырыжыт!умэ язырэр, зыгорэ лъэш дэдэу къехъыльэк!эу, хъащык!ыгъ, арэу щытми, зэрэфэлъэк! т!эк!ук!э лъахъок!э къеуи, Гирей зы-тет теуцап!эр клиутыгъ...

Зэрэфэлъэк!-шхъафитыгъоджэ т!э-к!ук!э джаушчтэу генералыжыр быбызэ, ишлэжъ кыхэхъупск!ык!ыжышчт закъор, нибжъ-егъаши кытемыпллэжыынхэу, зыдэщылэри цыф ымышлэнэу, къэхэ-лъэнчъэу къызэрэнэщтыр арыгъэ...

Курантхэр кытеуагъэх: ахъшам уж клэхэ дэдагъ, сыхъатыр бгъу хъунк!э такык! пш!ык!у!ф ны!эп къыфэнэжы-гъагъэр...

БАСКЕТБОЛ

Клэлэеджакломэ ящыклэгъэ зэлуклэгъухэр

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ иклэлэцлыкы-ныбжыкылэ спорт еджаплэ хэгъэгум шыклорэ зэнэкьокъухэм ахэлажъэ. Клэлэеджакломэ ясэнау-щыгъэ кызылэуахыным фэшл районхэм, кьалэ-хэм зэлуклэгъу гъэшлэгъонхэр ащызэхашагъ.

Урысыем имэшлоку гъогухэм япашэхэр, Краснодар ибаскетбол клубэу «Локомотив-Кубань» зыфилорэ клэзакло фэхъухи, клэлэеджакломэ азыфагу зэнэкьокъу щызэхашагъ. Адыгеим икомандэхэр илээс къэс ащ хэлажъэх.

— Пэшорыгъэш зэлуклэгъухэу Адыгеим ирайонхэм, кьалэхэм ащыкьуагъэхэм яклэух зэнэкьокъу Мыекьуапэ щызэхэтшагъ, — ело АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ иклэлэцлыкы-ныбжыкылэ спорт еджаплэ идиректорэу Хьаклэмыз Аслъан. — Баскетболым нахь зедгъэ-ушомбгъунымклэ, наркоманием тыпэуцунымклэ, спортым пыщагъэмэ япчъагъэ хэпшыклэу хэхъонымклэ зэнэкьокъум имэхъанэ зыкълэты. Ныбжыклэхэм плуныгъэ дэгъу ятыгъэным тыпль.

Пшъашэхэм якомандэхэм язэнэкьокъу лъэшэу гъэшлэгъоныгъэ. Апэрэ чыплэр зыхыщтыр аужыр нэгъэуплэлэгъум нэс кьэпшлэн плэкълынэу щытыгъэп. Тэхьутэмыкьое районымрэ кьалэу Мые-

кьуапэрэ якомандэхэр финалым щызэдешлагъэх. Тэхьутэмыкьое районым икомандэ кьыхэщы-щтыгъэх Трэхьо Заремэ, Кушъэ-кьо Джэнэт, Пратэко Сусан, нэмыклэхэри. Хьурджанэм лэгуаор анахьыбэрэ изыдзагъэмэ Трэхьо Заремэ ащыщ. «Ешлэко анахь дэгъу» зыфилорэ щытхьуцлэр ащ кьыфагъэшшошагъ.

Тэхьутэмыкьое районым икомандэ республикэм апэрэ чыплэр кьыхыдихыгъ. Кьалэу Мыекьуапэ ятлонэрэ, Красногвардейскэ районыр ящэнэрэ хьугъэх.

Инэмрэ Щынджыерэ яклэлэеджаклохэр арых нахьыбэу Тэхьутэмыкьое районым ихэшыпкылыгъэ командэ щешлагъэхэр. Тренерыр Трэхьо Сэфдин.

Клэлэхэри дэгъоу ешлагъэх. Мыекьуапэ икомандэ ифэшъуа-

шэу апэрэ чыплэр кьыхыдихыгъ, тренер-клэлэегъаджэу, Адыгеим изаслуженнэ тренерыу Юрий Бойко клэлэеджаклохэм пэщэ-

ФУТБОЛ. ЯТЛОНЭРЭ КУПЫР

Ешлэклэшлум тежэ

«Зэкьошныгъ» Мыекьуапэ — «Витязь» Крымск — 1:3.

Жьоныгъуаклэм и 13-м Мыекьуапэ щызэлуклагъэх.

Зезышагъэхэр: Д. Стрельцов — Ростов-на-Дону, Т. Тибилов — Ардок, С. Касабиев — Владикавказ.

«Зэкьошныгъ»: Кондратьев, Абаев, Наталит, Мыеко Мурат, Датхъужь, Батырбий (Шыко, 67), Эйдепльнэнт, Такый (Мыеко Абрек, 78), Кьонэ Амир (Гаев, 82), Боркьо, Суршков (Волков, 63).

Къэлапчэм лэгуаор дзыдзагъэхэр: Прус — 8, Ваниев — 72, 85, «Витязь». Датхъужь — 25, «Зэкьошныгъ». Шаров — пенальтир дидзагъэп — 81, «Витязь».

Хьаклэхэр апэклэ кьызылтыхэклэ лэгуаор тикъэлапчэ пэблагъэу щыт футболистхэм кьаратыщтыгъ. «Щэнэбз» зыфилорэ шыклэр «Витязь» дэгъоу егъэфедэ. Нэбгырищыр линии зэфэшхьафмэ атет, лэгуаор къэлапчэм дэжъ кьызытыклэ, нэбгырищмэ яз лъычэн, кьыгъэуцун е къэлапчэм дэон елпэкълэ. Ащ фэдэ амалхэр хьаклэмэ агъэфедэзэ, тикъэлапчэ гъогъуищэ лэгуаор кьыдадзагъ.

«Зэкьошныгъэм» угловоир кьызытетым, ухьумакомэ ябэнызэ Датхъужь Адамэ шхъэклэ зэогъэ лэгуаор хьагъэм ридзагъ. Тифутболистмэ лэгуаор къэлапчэм дадзэнымклэ чыплэшлу ифэхэу ешлэгъум бэрэ щыплэгъугъэп. «Зэкьошныгъэм» иухьумаклоу О. Абаевыр лэклэ лэгуаом зэрэнэсыгъэм фэшл судьям пенальтир ыгъэунафыгъ. Тифутболист ащ

емызэгъэу дысэу судьям дэгущылагъэти, ешлэплэм я 79-рэ такъыкым кьырагъэкълыгъ. С. Шаровыр пенальтиклэ тикъэлапчэ кьызыдаом, Кирилл Кондратьевым зидзи, лъхъанчэу быбырэ лэгуаор кьызыклэдзэжыгъ. К. Кондратьевыр дэгъоу зэрешлагъэм ишлуагъэклэ пчъагъэр 1:3-м нахьыбэ хьугъэп.

Пресс-зэлуклэр зэрэкуагъэм, фэшхьафхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр кьыхэтыуытхыгъ. Ешлэгъум ти Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр еплъыгъэх, журналистхэм яупчлэхэм джэуапхэр кьаратыжыгъэх.

КІЗУХХЭР

«Черноморец» — МИТОС — 1:1, «Терек-2» — «Дагдизель» — 1:2, «Торпедо» — «Мэщыкьу» — 1:2, «Олимпия» — «Астрахань» — 1:1, «Волгарь» — СКВО — 1:0, «Краснодар-2» — «Биолог» — 2:0, «Алания-Д» — «Энергия» — 4:1, «Таганрог» — «Газпром» — 2:1.

ЧЫПІЭХЭР

1. «Волгарь» — 78
2. «Черноморец» — 73
3. «Дагдизель» — 54
4. «Олимпия» — 52
5. МИТОС — 50
6. «Витязь» — 50
7. СКВО — 45
8. «Астрахань» — 44
9. «Торпедо» — 44
10. «Газпром» — 39
11. «Таганрог» — 36
12. «Зэкьошныгъ» — 30
13. «Биолог» — 30
14. «Алания-Д» — 29
15. «Мэщыкьу» — 27
16. «Терек-2» — 26
17. «Краснодар-2» — 25
18. «Энергия» — 18.

Я 31-рэ ешлэгъухэр жьоныгъуаклэм и 19-м ятлонэрэ купым шыклоштыгъ. «Зэкьошныгъэр» кьалэу Астрахань шылуклэшт чыплэ командэу «Астрахань» зыфилорэм. Илээс зэнэкьокъур аухынклэ командэ пэпчэ зэлуклэгъуи 4 кьыфэнагъ.

Сурэтыр Мыекьуапэрэ Крымскэрэ якомандэхэм язэдешлэгъу кьыщытырахыгъ.

ДЗЮДО. ЕВРОПЭМ И КУБОК

Медалым пэчыжъагъэп

Европэм и Кубок дзюдомклэ кьы-дэхыгъэным пае Санкт-Петербург зэнэкьокъу шыкьуагъ. Адыгэ кьэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэклэ и Институт щеджэрэ Дэхьу Азэмаат зэлуклэгъухэм ахэлэжъагъ.

Тибэнакло килограмм 60-м нэс кьэ-зыщэчэрэмэ якуп хэтыгъ. Францием кьыкыгъэ спортсменым А. Дэхьур те-кьуагъ, ау ятлонэрэ зэлуклэгъур Казахстан кьыкыгъэ бэнаклом шлуихыгъ. Азэмаат ащ пае ыгу ыгъэклодыгъэп. Кьулайныгъэу хэлъыр кьызыфигъэфедэзэ Германиемрэ Киргизиемрэ яспортсменхэм атекьуагъ. Ящэнэрэ чыплэм икьыдэхын Урысыем изэнэкьокъу дышъэ медалыр кьыщызы-хыгъэмрэ А. Дэхьумрэ фэбэнагъэх. Азэмаат зэлуклэгъур кьыхьынэу фэгъэхьу-гъэп, я 5-рэ чыплэр кьыфагъэшшошагъ.

Дэхьу Бисльанрэ Нэпсэу Бисльанрэ А. Дэхьум итренерых.

Ятлонэрэ хьугъэ

Урысыем и Президентэу Влади-мир Путиным ыцлэклэ агъэнэфэгъэ шлухьафтынхэм якьыдэхын фэгъэ-хыгъэ Дунэе турнирыр дзюдомклэ Дагъыстан шыкьуагъ.

Адыгэ Республикэм ихэшыпкылыгъэ командэхэм яухьазырыныгъэ зыщыхагъэ-хьорэ Гупчэм зыщызыгъэсэрэ Кьудай-нэт Азэмаат, кг 81-рэ, ятлонэрэ чыплэр кьыхыдихыгъ. Тренер-клэлэегъаджэхэу Акьущ Махьмудэрэ Бэджидэ Вячеславрэ ипа-щэхэу А. Кьудайнэтым хэгъэгум шыклошт зэлуклэгъухэм зафегъэхьазыры.

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр ыкли кьыдэзы-гъэкьырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкь Іофхэмклэ, Іэкълэб кьэралхэм ащы-псэурэ тилгъэп-кьэгъухэм адырялэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли кьэбар жьугъэм иамал-хэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

кь. Мыекьуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкълэжъ зы-хьыр секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын Іофхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлъы-Іэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлары-шланІ, зэраушыхьа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекьуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 1323

Хэутыным узщыклэштхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 Зыщыклэштхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор

шхьаІэр

Дэрбэ Тимур

Редактор

шхьаІэм

иапэрэ гуадзэр

МэшлІэкьо

Саид

Пшъэдэкълэжъ

зыхьырэ

секретары

НэпшІэкьуй

Заур